

Regeringens proposition

2002/03:67

Sveriges antagande av rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial

Prop.
2002/03:67

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2003

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Utkastet till rambeslut är utarbetat på initiativ av Frankrike, Sverige och Belgien. Rambeslutet innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa beslut om förverkande av egendom eller tillgången till bevismaterial (dvs. vad som i svensk rätt motsvaras av kvarstad och beslag). Rambeslutet medför att det internationella rättsliga samarbetet förstärks vid pågående brottsutredningar där egendom eller bevismaterial finns utomlands.

Bestämmelserna i rambeslutet innebär att beslut som fattas i den medlemsstat där förundersökningen pågår (utfärdande stat) skall erkännas och verkställas av den medlemsstat där egendomen eller bevismaterialet finns (verkställande stat) utan att något nytt beslut behöver fattas av den verkställande staten. Syftet är att snabbt hindra att egendomen förstörs eller försvinner. Egendomen eller bevismaterialet skall "frysas" i avvaktan på att den verkställande staten har beslutat om bevismaterialet kan överlämnas till den utfärdande staten eller till dess att egendomen har förverkats och detta beslut har verkställts.

Det datum då medlemsstaterna skall ha genomfört bestämmelserna i rambeslutet är ännu inte bestämt. I propositionen redovisar regeringen den lagstiftning och övrig reglering som rambeslutet kräver. Förslag till lagstiftning som riksdagen har att ta ställning till läggs dock inte fram i propositionen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med sådana förslag vid ett senare tillfälle.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Internationellt straffrättsligt samarbete	5
3.1	Europeiska unionen	5
3.1.1	Allmänt om straffrättsligt samarbete.....	5
3.1.2	Ömsesidigt erkännande	6
3.2	Förenta nationerna och Europarådet	7
4	Rambeslutets innehåll	8
4.1	Syfte och definitioner	8
4.2	Tillämpningsområdet och kravet på dubbel straffbarhet....	9
4.3	Vägransgrunder	10
4.4	Förfaranderegler	10
4.5	Överklagande och regressrätt	11
4.6	Övriga frågor	12
5	Gällande svensk lagstiftning	12
5.1	Straffprocessuella tvångsmedel.....	12
5.1.1	Kvarstad	12
5.1.2	Beslag	13
5.1.3	Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning	14
5.2	Förverkande av egendom	15
5.3	Internationellt rättsligt samarbete.....	16
5.3.1	Internationell rättslig hjälp i brottmål	16
5.3.2	Internationell verkställighet av domar och slutliga beslut	17
6	Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar till rambeslutet.....	18
6.1	Antagande av rambeslutet	18
6.2	Svenska förklaringar till rambeslutet	24
7	Genomförande av rambeslutet	25
7.1	Åtaganden enligt rambeslutet.....	25
7.2	Andra lagstiftningsbehov	36
8	Ekonomiska konsekvenser.....	37
Bilaga 1	Utkast till rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.....	39
Bilaga 2	Utkast till intyg	50
Bilaga 3	Utkast till rådets uttalande i anslutning till rambeslutet	55
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser	56
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2003	57

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2002/03:67

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

Vid Europeiska rådets möte 1999 i Tammerfors betonades att principen om ömsesidigt erkännande av varandras rättsliga avgöranden skulle bli en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet inom unionen. Denna princip – dvs. att medlemsstaterna inte skall ifrågasätta varandras rättsliga avgöranden – skulle avse såväl domar som andra beslut fattade av rättsliga myndigheter. Beträffande beslut som föregår en rättegång angavs särskilt de beslut som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att snabbt säkra bevismaterial och beslagta tillgångar. Enligt slutsatserna skulle rådet och kommissionen anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Ett åtgärdsprogram med denna inriktning antogs av ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 30 november 2000 (EGT C 12, 15.1.2001, s. 10). Programmet innehåller en rad olika åtgärder som skall vidtas på det straffrättsliga området för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande. I åtgärdsprogrammet gavs högsta prioritet åt att ta fram ett instrument som gäller erkännande och verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

I december 2000 tog Frankrike, Sverige och Belgien initiativ till ett utkast till rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (EGT C 75, 7.3.2001, s. 3). En faktapromemoria har upprättats över utkastet till rambeslutet (2000/01:FPM 149).

Vid ministerrådets för rättsliga och inrikes frågor möte den 28 februari 2002 nåddes en principöverenskommelse om innehållet i rambeslutet. Överenskommelsen avser ett utkast till rambeslut som i väsentliga delar skiljer sig från det ursprungliga förslaget.

Europaparlamentet yttrade sig den 11 juli 2001 över förslaget till utkast till rambeslut (A5-0274/2001 slutlig). Den 3 april 2002 uppmanade rådet på nytt parlamentet att yttra sig; nu över det reviderade förslaget till rambeslut som framförhandlats inom rådet. Den 11 juni 2002 godkände parlamentet i ett yttrande det reviderade förslaget (A5-0172/2002 slutlig). Vad som återstår att behandla är datumet för rambeslutets genomförande.

Utkastet till rambeslutet, liksom ett utkast till det intyg som skall utgöra bilaga till rambeslutet och ett särskilt uttalande från rådet angående frågan om återställande av egendomen till dess rätte ägare, är i senaste svenska versioner fogade till denna proposition som *bilaga 1–3*. Den överenskomna texten har ännu inte varit föremål för slutlig språkgranskning av EU:s språkexperter, de s.k. juristlingvisterna. Det kan därför inte uteslutas att vissa språkliga justeringar kommer att göras i texterna. Några ändringar av innehållet i sak kan dock inte förutses.

Regeringen har under förhandlingsarbetet fortlöpande informerat och samrått med riksdagen. Särskilt Justitieutskottets EU-grupp har efter överenskommelse beretts möjlighet att följa detta instrument ingående. EU-gruppen har vid sex tillfällen mellan april 2001 och januari 2002 muntligen informerats om förhandlingarna och har löpande fått ta del av skriftliga rapporter och dokument från förhandlingsarbetet i EU. Företrädare för Justitiedepartementet har också sammanträtt med Justitieutskottet den 29 november 2001 och den 21 februari 2002. Vidare har justitieministern redogjort för förhandlingsarbetet och den svenska

positionen vid sammanträden i EU-nämnden den 12 oktober och den 30 november 2001 samt slutligen den 22 februari 2002.

Avsikten är att rambeslutet skall antas så snart som möjligt. Med anledning härav samt att medlemsstaterna enligt rambeslutet kommer att ha viss tid på sig för att vidta nödvändiga åtgärder för att följa bestämmelserna i rambeslutet, lägger regeringen inte i detta sammanhang fram förslag till den lagstiftning som genomförandet av åtagandena kräver. Regeringen avser att snarast återkomma med nödvändiga lagförslag till riksdagen.

Ett utkast till denna proposition har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig på Justitiedepartementet (dnr Ju2003/1716/BIRS).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet.

3 Internationellt straffrättsligt samarbete

3.1 Europeiska unionen

3.1.1 Allmänt om straffrättsligt samarbete

Genom Maastrichtfördraget vidgades EU-samarbetet till att omfatta även rättsliga och inrikes frågor (den s.k. tredje pelaren). Därmed blev också straffrättsliga frågor föremål för samarbete inom ramen för EU.

Amsterdamfördragets ikraftträdande 1999, med ett uttalat mål om att inom unionen skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, har intensifierat arbetet med de straffrättsliga frågorna inom tredje pelaren. Medlemsstaterna har härefter utarbetat ett flertal handlingsplaner med riktlinjer om hur brottsligheten skall bekämpas och har antagit rättsliga instrument för att förbättra det straffrättsliga samarbetet. Här bör några instrument som berör bl.a. det straffrättsliga samarbetet vid beslag särskilt nämnas.

I den av Europeiska rådet godkända handlingsplanen mot den organiserade brottsligheten från 1997 (EGT C 251, 15.8.1997, s. 1) betonas vikten av att det rättsliga samarbetet blir mer effektivt och att medlemsstaternas möjligheter att spåra och beslagta olagliga tillgångar förbättras.

Den 3 december 1998 antog rådet en gemensam åtgärd om penningtvätt och identifiering, spårande, spärrande, frysning, beslag och förverkande av vinning som härrör från brott (EGT L 333, 9.12.1998, s. 1). Åtgärdens huvudsakliga syfte var att komplettera Europarådets konvention från 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av brott (förverkandekonventionen). Genom åtgärden åtar sig medlemsstaterna främst att vidta förändringar i sin förverkandelagstiftning, bl.a. att lagstiftningen inte skall vara begränsad till vissa brottstyper. Lagstiftningen skall också utformas så att misstänkt vinning av brott kan identifieras och spåras på begäran av annan medlemsstat på ett så tidigt utredningsstadium som möjligt. Förverkandeutredningen lämnar i betänkandet Effektivare

förverkandelagstiftning (SOU 1999:147) förslag till de lagändringar som krävs för att leva upp till den gemensamma åtgärden. Därefter har rådet den 26 juni 2001 antagit ett rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott (EGT L 182, 5.7.2001, s. 1). Rambeslutets främsta syfte var att i relevanta delar ersätta den gemensamma åtgärden eftersom ett rambeslut anses mer bindande gentemot medlemsstaterna än en gemensam åtgärd. Förverkandeutredningens förslag, som har remissbehandlats, och det lagstiftningsbehov som rambeslutet föranleder bereds nu inom Justitiedepartementet.

I maj 2000 antog rådet en konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. I ett tilläggsprotokoll, som antogs i oktober 2001, finns kompletterande bestämmelser. Dessa instrument syftar överlag till att förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna, bl.a. genom att göra viss information tillgänglig (t.ex. bankinformation) och genom att tillåta s.k. direktkontakter mellan myndigheterna i olika medlemsstater. Vidare innebär instrumenten en möjlighet att använda nya tekniker, t.ex. förhör genom videokonferens. Arbetet pågår inom Justitiedepartementet för ett tillträde till dessa instrument.

3.1.2 Ömsesidigt erkännande

Begreppet ömsesidigt erkännande introducerades vid Europeiska rådet i Cardiff 1998. Vid rådsmötet den 3 december 1998 antogs en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget (den s.k. Wien-handlingsplanen). Som prioriterad åtgärd nämns bl.a. inledande av en process med sikte på att underlätta ömsesidigt erkännande av beslut och verkställighet av domar i brottmål.

Frågan om ömsesidigt erkännande behandlades särskilt av Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999. Europeiska rådet fastslog under punkten 33 att principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden skulle bli en hörnsten inom det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området. I punkten 36 angavs att principen skulle gälla även beslut som föregår en rättegång och särskilt de beslut som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att snabbt säkra bevismaterial och beslagta tillgångar. Europeiska rådet uppmanade rådet och kommissionen att senast i december 2000 anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Den 30 november 2000 antog rådet ett åtgärdsprogram för genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut på straffrättsens område. En indelning görs i åtgärder som tar sikte på beslut före dom och åtgärder med anledning av eller efter dom. Åtgärderna avser beslut och domar som riktar sig mot såväl egendom som personer. Högsta prioritet (åtgärd 6 och 7) gavs till antagande av ett instrument som gör det möjligt att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande inom EU på beslut om frysning av tillgångar och bevismaterial. I december 2000 tog Sverige, Frankrike och Belgien initiativ till ett sådant instrument.

Grundtanken med ömsesidigt erkännande är att förstärka det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna, men även att förstärka

skyddet av den enskilde individens rättigheter. Ömsesidigt erkännande i sin mest utvecklade form bygger på tanken att medlemsstaterna inte på något sätt skall ifrågasätta varandras beslut utan i stället direkt verkställa varandras domar och beslut, trots de olikheter som finns hos medlemsstaterna såväl när det gäller materiella som processuella förutsättningar. Ömsesidigt erkännande förutsätter således att medlemsstaterna har förtroende för varandras rättssystem. Tanken med ömsesidigt erkännande är även att skapa ett mervärde i förhållande till dagens system. Den stat som vill ha rättslig hjälp får i dag ansöka om att t.ex. viss egendom skall beslagtas eller att ett visst slutligt beslut skall verkställas. Den stat som skall vidta åtgärden måste då ofta fatta ett eget beslut om att egendom skall beslagtas eller att beslutet skall verkställas. Principen om ömsesidigt erkännande utgår ifrån att beslutet fattas i den förstnämnda staten för att sedan direkt verkställas i den andra staten utan att något nytt sådant beslut behöver fattas i den verkställande staten.

Det nu aktuella rambeslutet var det första initiativet som togs inom ramen för principen om ömsesidigt erkännande av varandras straffrättsliga beslut och är något av ett pilotprojekt beträffande genomförandet av denna princip. Ytterligare ett antal initiativ har lagts härefter. Den europeiska arresteringsordern är ett av dessa initiativ som förhandlades under hösten 2001. Det rambeslutet antogs i juni 2002 (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1). Ett annat initiativ som bör nämnas är ett rambeslut om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff som lades fram av Storbritannien, Frankrike och Sverige i juli 2001. Slutligen kan nämnas att det danska ordförandeskapet i juni 2002 har tagit initiativ till ett rambeslut om verkställighet i EU av beslut om förverkande. Förhandlingar om dessa två rambeslut pågår alltjämt.

3.2 Förenta nationerna och Europarådet

FN:s konvention från 1988 mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (narkotikabrottskonventionen) syftar till att förstärka det internationella samarbetet och effektivisera insatserna mot den internationella narkotikahandeln. I konventionen finns bestämmelser, vars övergripande mål är att förbättra det straffrättsliga samarbetet bl.a. när det gäller att beslagta egendom och föremål som kan utgöra vinning av brott eller överlämnande av bevismaterial.

FN:s konvention mot gränsöverskridande brottslighet från år 2000 (Palermokonventionen) kompletterar narkotikabrottskonventionen och utgör ett led i det inom FN bedrivna arbetet att bekämpa den internationella och gränsöverskridande brottsligheten. Även denna konvention innehåller bestämmelser om samarbete beträffande beslag av egendom och föremål som kan utgöra vinning av brott eller överlämnande av bevismaterial.

Nu aktuellt rambeslut har ingenting att göra med spärrande av bankkonton och andra åtgärder som följer av olika FN-resolutioner, utan är tillkommet inom unionen i syfte att kunna tillämpas vid samtliga pågående brottsutredningar där egendom eller bevismaterial finns utomlands.

Inom Europarådet har ett flertal instrument utarbetats när det gäller att förstärka det straffrättsliga samarbetet mellan Europarådets medlemsstater. Redan 1959 antogs en konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Till denna konvention finns två tilläggsprotokoll från 1978 och 2001. Dessa instrument berör ett stort antal frågor i vilka brottsutredande myndigheter kan få bistånd, bl.a. regler om beslag av föremål som kan utgöra bevismaterial och överlämnande av detta material. 1990 antogs Europarådets förverkandekonvention. I de delar som berör förverkande bygger den i stora delar på narkotikabrottskonventionen. Ett av förverkandekonventionens huvudsakliga syften är att utveckla det internationella samarbetet i fråga om förverkande av vinning av brott och egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott. Men konventionen skapar även möjligheter till rättsligt samarbete under alla stadier i förfarandet, dvs. beträffande de åtgärder som behöver vidtas för att hitta egendom som kan bli föremål för förverkande och för att säkerställa en framtida verkställighet av ett förverkandebeslut.

4 Rambeslutets innehåll

Rambeslutet innehåller bestämmelser om verkställighet inom EU som syftar till att hindra att egendom som kan bli föremål för förverkande eller som kan utgöra bevismaterial förstörs eller försvinner. Bestämmelserna i rambeslutet skall bl.a. kunna användas i ett första skede av förundersökningen när en åklagare eller domstol snabbt behöver hindra att sådan egendom förstörs eller försvinner (dvs. när egendomen eller bevismaterialet behöver "frysas"). Tanken är att egendomen eller bevismaterialet skall vara fryst i den verkställande staten till dess att antingen bevismaterialet har överlämnats till den utfärdande staten, efter beslut till följd av en sedvanlig ansökan om rättslig hjälp i brottmål, eller till dess att egendomen har förverkats och detta beslut har verkställts. Bestämmelserna kommer att gälla parallellt med de regler som finns i dag om internationell rättslig hjälp i brottmål. Instrumentet är dock tänkt att skapa ett mervärde i förhållande till dagens system som innebär att den stat där förundersökningen pågår först måste ansöka om rättslig hjälp och att den stat där egendomen eller bevismaterialet finns därefter måste fatta beslut om tvångsmedel för att sedan själv verkställa beslutet. Rambeslutet innebär alltså att förfarandet blir snabbare och effektivare i jämförelse med dagens system.

4.1 Syfte och definitioner

Rambeslutet syftar till att reglera rättsligt samarbete mellan rättsliga myndigheter, dvs. huvudsakligen åklagare och domstolar, i *den utfärdande staten* (den stat där förundersökning pågår och vars behöriga myndighet fattar ett beslut om frysning) och *den verkställande staten* (den stat där egendomen finns och frysningsbeslutet skall verkställas) i

samband med ett beslut om frysning i ett straffrättsligt förfarande (*artikel 1*).

Artikel 2 innehåller en uppräknning av olika definitioner av betydelse för rambeslutet. Bestämmelsen anger bl.a. att ett *beslut om frysning* endast får fattas av en behörig rättslig myndighet i den utfärdande staten i syfte att tillfälligt hindra att egendom som kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial förstörs, omvandlas, förflyttas, överförs eller överlåts. Som framgår av denna definition är begreppet frysning ett samlingsbegrepp för olika typer av beslut i medlemsstaterna (kvarstad och beslag enligt svensk rätt) som har det syfte som definitionen anger. Bestämmelsen uttrycker också att med begreppet *egendom* skall förstås varje typ av egendom, materiell eller immateriell, fast och lös egendom som den utfärdande staten anser utgör vinning av brott eller som motsvarar värdet av denna vinning eller som utgör hjälpmedel eller föremål för ett brott. Med begreppet *bevismaterial* avses sådant som kan läggas fram som bevis i ett brottmål.

4.2 Tillämpningsområdet och kravet på dubbel straffbarhet

Rambeslutet har enligt *artikel 3* ett generellt tillämpningsområde, dvs. det gäller för alla typer av brott. En huvudregel i rambeslutet är att brottet skall utgöra ett brott också i den verkställande staten (dvs. ett krav på dubbel straffbarhet). Om frysningsbeslutet syftar till att säkerställa en framtida verkställighet av förverkande kan den verkställande staten dessutom kräva att brottet enligt den verkställande statens nationella lagstiftning möjliggör ett sådant beslut om frysning (dvs. den verkställande staten kan ställa upp vissa ytterligare krav, t.ex. att brottet skall kunna medföra ett fängelsestraff).

Kravet på dubbel straffbarhet får emellertid inte ställas upp om den utfärdande staten anser att gärningen motsvarar något av de brott som räknas upp i en lista i *artikel 3.2* och brottet kan medföra fängelse i åtminstone tre år i den utfärdande staten. Tanken är att medlemsstaternas definitioner av brotten i listan inte skall ha någon betydelse för frågan om frysning skall ske. Listan omfattar flera av de brott som regleras i brottsbalken (t.ex. mord, grov misshandel, våldtäkt, bedrägeri och olika förfalskningsbrott) liksom brott och brottstyper inom den svenska specialstraffrätten (t.ex. narkotikabrott, miljöbrott och vissa brott enligt vapenlagen och utlänningslagen). Listan är identisk med den lista som finns i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern. Efter beslut av rådet skall listan kunna utvidgas eller ändras. De brottsbeteckningar som anges i listan motsvarar inte alltid brott som i den svenska lagstiftningen har samma beteckning. Det är den utfärdande staten som styr denna prövning genom att ange om brottet omfattas av listan eller inte och den verkställande rättsliga myndigheten får i sådant fall inte göra en egen bedömning av om brottet är straffbart i den egna staten. Brotten i listan är till viss del harmoniserade inom EU. Tanken med urvalet av brotten i listan är att listan särskilt skall omfatta grov och gränsöverskridande brottslighet.

Artikel 7 reglerar de vägransgrunder som en medlemsstat får åberopa för att inte verkställa ett frysningsbeslut (fakultativa vägransgrunder). Verkställighet får vägras om det intyg som skall skickas med frysningsbeslutet saknas, är ofullständigt eller uppenbart inte motsvarar innehållet i frysningsbeslutet. Vidare anges att vägran får ske om det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa frysningsbeslutet. Artikeln uttrycker också principen om *ne bis in idem* – dvs. att ingen får dömas två gånger för samma sak. Om det omedelbart framgår av uppgifterna i intyget att ett överlämnande av bevismaterialet eller en verkställighet av ett förverkandebeslut strider mot denna princip utgör detta hinder mot verkställighet. En sista möjlighet att vägra verkställa ett frysningsbeslut avser fallet att gärningen som ligger till grund för frysningsbeslutet inte motsvaras av ett brott i den verkställande staten (dvs. att kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt) under förutsättning att gärningen inte faller in under de brott som räknas upp i artikel 3.2 (den s.k. listan). När det gäller s.k. fiskaliska brott, finns en tolkningsregel vid användandet av kravet på dubbel straffbarhet som anger att verkställighet inte får vägras med hänvisning till att den verkställande statens lagstiftning inte innehåller samma slags bestämmelser som den utfärdande statens lagstiftning om skatter, avgifter, tullar eller valutatransaktioner.

Om det av vissa angivna anledningar skulle vara praktiskt omöjligt att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut, t.ex. på grund av att egendomen är förstörd eller inte kan återfinnas på den angivna platsen, skall samråd mellan de berörda myndigheterna ske.

Artikel 7 är inte helt uttömmande i fråga om vilka möjligheter en verkställande stat har att avstå från att verkställa ett frysningsbeslut. Det framgår av *punkt 6 i beaktandesatserna* att rambeslutet inte hindrar medlemsstaterna från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning samt förenings-, yttrande- och tryckfrihet. Inte heller skall rambeslutet påverka skyldigheten att i det enskilda fallet respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen. Som en ytterligare möjlighet anges en rätt att vägra om det finns skäl att tro att frysningsbeslutet har utfärdats för att åtala eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller om personens ställning kan skadas till följd av något av dessa skäl.

4.4 Förfaranderegler

Rambeslutet föreskriver att ett beslut om frysning skall, tillsammans med ett särskilt upprättat intyg enligt bilagan till rambeslutet (i vilket särskilda obligatoriska uppgifter skall anges), översändas direkt till den rättsliga myndigheten i den verkställande staten som är behörig att verkställa beslutet (*artikel 4*). Det medsända intyget skall vara översatt till den verkställande statens officiella språk eller till ett språk som den staten har förklarat sig godta (*artikel 9*).

Den rättsliga myndigheten i den verkställande staten skall utan att pröva frysningsbeslutet i sak godta detta och skall sedan vidta nödvändiga åtgärder för att beslutet omedelbart skall kunna verkställas. Verkställigheten skall ske på samma sätt som för ett motsvarande nationellt beslut enligt den verkställande statens nationella straffprocessuella bestämmelser (*artikel 5*) och skall om möjligt göras inom 24 timmar från mottagandet av frysningsbeslutet. Alla andra beslut om tvångsåtgärder som är nödvändiga för att verkställa beslutet om frysning skall fattas i enlighet med de regler som gäller i den verkställande staten.

Efter det att egendomen eller bevismaterialet har blivit fryst skall den utfärdande staten enligt *artikel 10* hos den verkställande staten ansöka om rättslig hjälp för att överlämna bevismaterialet eller att ett beslut om att förverka egendomen verkställs. En sådan ansökan skall göras och prövas utifrån de regler som i dag gäller mellan medlemsstaterna i fråga om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål respektive internationellt samarbete rörande verkställighet av beslut om förverkande. Beträffande en ansökan om att överlämna bevismaterialet till den utfärdande staten stadgas att en sådan ansökan som rör något av brotten i listan i artikel 3.2 inte får avslås på grund av avsaknad av dubbel straffbarhet, om brottet i fråga medför ett fängelsestraff på minst tre år i den utfärdande staten.

Egendomen eller bevismaterialet skall enligt *artikel 6* förbli fryst till dess en ansökan enligt artikel 10 har prövats. Den verkställande staten får efter samråd med den utfärdande staten ställa upp villkor för att egendomen eller bevismaterialet skall förbli fryst i avvaktan på prövningen av en sådan ansökan.

En medlemsstat kan i vissa fall skjuta upp verkställigheten enligt *artikel 8*, bl.a. om verkställigheten skulle skada en pågående brottsutredning eller om egendomen eller bevismaterialet redan omfattas av ett annat beslut om frysning.

4.5 Överklagande och regressrätt

I *artikel 11* anges att medlemsstaterna skall se till att alla parter (inklusive tredje part i god tro) har tillgång till rättsmedel för att kunna tillvarata sina rättigheter, dvs. det skall finnas en rätt att överklaga i båda medlemsstaterna. En sådan talan skall väckas vid domstol i den utfärdande eller den verkställande staten i enlighet med den nationella lagstiftningen i respektive stat. Endast den utfärdande staten får dock pröva sakskälen (grunden) för frysningsbeslutet. I bestämmelsen anges också att ett överklagande inte inverkar på verkställighetsförfarandet i den verkställande staten.

Den utfärdande staten skall enligt *artikel 12* ersätta de skadestånd som den verkställande staten har betalat ut till skadelidande till följd av frysningsbeslutet. Detta gäller dock inte om den konstaterade skadan beror på den verkställande statens agerande vid verkställigheten av frysningsbeslutet.

Artikel 14 kommer att ange vid vilken tidpunkt medlemsstaterna skall ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra rambeslutet.

Artikel 15 anger att rambeslutet träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

5 Gällande svensk lagstiftning

5.1 Straffprocessuella tvångsmedel

Rättegångsbalken behandlar flera olika typer av straffprocessuella tvångsmedel. Av särskilt intresse är reglerna om kvarstad i 26 kap. och beslag i 27 kap. rättegångsbalken. Av intresse är vidare bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning som utgör medel för att eftersöka föremål som är underkastade eller kan tas i beslag. För samtliga tvångsmedel gäller proportionalitetsprincipen, dvs. åtgärden får endast vidtas om skälen för tvångsmedlet uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär. De nämnda tvångsmedlen ger möjlighet att säkerställa verkställighet av ett redan meddelat eller kommande förverkandebeslut. Kvarstad används för att säkerställa ett värdeförverkande medan beslag används när det är fråga om ett sakförverkande. Beslag används även för att omhänderta föremål som kan antas äga betydelse för utredning om brott, dvs. som kan användas som bevisning. Följande kan sägas särskilt om de olika säkerhetsåtgärderna.

5.1.1 Kvarstad

Den grundläggande bestämmelsen om kvarstad inom straffprocessrätten finns i 26 kap. 1 § rättegångsbalken. Syftet med kvarstad är att säkerställa verkställighet av en betalningsskyldighet som kan antas komma att ådömas en misstänkt person på grund av brott, bl.a. värdet av förverkad egendom. Kvarstad kan beviljas oavsett brottets beskaffenhet. En förutsättning är att det skäligen kan befaras att den misstänkte undandrar sig att betala t.ex. värdet av förverkad egendom. Kvarstad innebär att så mycket av den misstänktes egendom får omhändertas att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning. Kvarstad kan inte förordnas på någon annan persons egendom än den misstänktes. Kvarstad kan heller inte användas för att omhänderta ett föremål som kan ha betydelse för brottsutredningen eller som har avhäfts någon genom brott eller som på grund av brott är förverkat. I sådana fall kan i stället reglerna om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken användas.

I 26 kap. 2–7 §§ rättegångsbalken finns regler om handläggningen av frågan om kvarstad. Kvarstad beslutas av domstolen och frågan kan tas upp redan på förundersökningsstadiet. Väcks en fråga om kvarstad skall förhandling äga rum inför rätten, men rätten kan intill dess besluta om s.k. interimistisk kvarstad vid fara i dröjsmål, dvs. då det t.ex. finns en risk att den egendom som förväntas bli föremål för kvarstad försvinner. I

avvaktan på beslut om kvarstad kan den misstänktes egendom provisoriskt tas i förvar av undersökningsledare eller åklagare. Även en polis får vid fara i dröjsmål ta egendom i förvar. Beslutar rätten om kvarstad skall egendomen, om rätten inte bestämmer annat, bli kvar i myndighetens vård tills beslutet har verkställts. Vidare skall domstolen, om inte åtal väckts, sätta ut den tid inom vilken åtal skall väckas. Denna tid kan förlängas. När målet avgörs skall rätten pröva om kvarstaden skall bestå. Ett beslut om kvarstad skall genast gå i verkställighet, men kan överklagas särskilt till hovrätten. Klagotiden är alltid tre veckor räknat från den dag beslutet meddelades.

Den part som har fått kvarstad beviljad måste själv hos kronofogdemyndigheten begära att åtgärden verkställs. I 26 kap. 8 § rättegångsbalken finns föreskrifter som hänvisar till bestämmelserna om verkställighet i utsökningsbalken (16 kap.). Kronofogdemyndighetens beslut om verkställighet av kvarstad kan överklagas till tingsrätt av den som berörs av beslutet.

5.1.2 Beslag

Bestämmelserna om beslag finns i 27 kap. 1–14 a §§ rättegångsbalken. Grundförutsättningen för åtgärden anges i 1 §. Det föremål det gäller skall skäligen kunna antas ha betydelse för utredning om brott eller vara någon avhänt genom brott eller vara på grund av brott förverkat. Beslag syftar således bl.a. till att säkra bevisning eller förverkande. För att beslag skall få ske, skall föremålet vara tillgängligt för sådan åtgärd, dvs. beslutet om beslag skall omedelbart kunna gå i verkställighet. Beslag kan användas oberoende av brottets beskaffenhet och förutsätter inte att en viss person kan misstänkas för brottet. Föremålet kan alltså ägas eller innehas av annan än den misstänkte.

Särskilda regler gäller enligt 27 kap. 2–3 §§ rättegångsbalken i fråga om beslag av skriftliga handlingar och försändelser. Beslag får inte läggas på sådan skriftlig handling vars innehåll kan antas vara sådant att befattningshavare eller annan som avses i 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte får höras som vittne om det, om handlingen innehas av denne eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller. Vidare får hos den misstänkte eller honom närstående, som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken, inte tas i beslag ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes. Det sistnämnda gäller dock inte när det är fråga om brott, för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Brev, telegram eller annan försändelse som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag får tas i beslag endast om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren.

I 27 kap. 4 § rättegångsbalken finns bestämmelser om vem som får besluta om beslag. Ett beslag avser normalt ett föremål som påträffas i samband med annan tvångsåtgärd, t.ex. husrannsakan, och huvudregeln är att den som med laga rätt utför tvångsåtgärden får besluta om beslaget. Undersökningsledaren eller åklagaren får besluta att ett föremål som påträffas i annat fall än vid verkställighet av en tvångsåtgärd skall tas i beslag. Även utan ett föregående beslut av undersökningsledaren eller

åklagaren får en polisman i vissa fall, om fara är i dröjsmål, ta ett påträffat föremål i beslag. Ett sådant beslag skall skyndsamt anmälas till undersökningsledaren eller åklagaren, som har att pröva om beslaget skall bestå. Enligt 27 kap. 5 § rättegångsbalken kan rätten i vissa fall besluta om beslag. Har ett beslag verkställts utan rättens förordnande, får den som har drabbats av beslaget utan inskränkning i tiden enligt 27 kap. 6 § rättegångsbalken begära rättens prövning av beslaget. Om rätten beslutar om beslag går beslutet enligt 30 kap. 12 § rättegångsbalken i omedelbar verkställighet, men beslutet kan överklagas särskilt till hovrätten. Klagotiden är alltid tre veckor räknat från den dag beslutet meddelades.

I 27 kap. 8 § rättegångsbalken finns bestämmelser angående hävande av beslag och omprövning av beslagsfrågan när målet avgörs. Enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken kan rätten besluta att en försändelse som kommer in till ett befordringsföretag (t.ex. posten eller ett tele-, järnvägs- eller bussföretag) skall hållas kvar till dess frågan om beslag av försändelsen hunnit prövas. En förutsättning är att det rör sig om en försändelse som kan beslagtas enligt reglerna i 27 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken. Hur beslagtaget gods skall tas om hand framgår av 27 kap. 10 § rättegångsbalken. Bland annat anges att ett beslagtaget föremål skall tas i förvar av den som har verkställt beslaget, men får lämnas kvar hos innehavaren, om det kan ske utan fara och det är lämpligt. I sådant fall skall föremålet normalt förseglas eller märkas som beslagtaget. I 27 kap. 11 § rättegångsbalken anges att det i vissa fall skall lämnas underrättelse om verkställt beslag. Slutligen bör anges att det finns åtskilliga andra bestämmelser än rättegångsbalkens beslagsregler som ger rätt att omhänderta föremål som påträffas hos någon och en erinran om detta har tagits in i 27 kap. 17 § rättegångsbalken.

5.1.3 Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Ett av de huvudsakliga syftena med bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning är att möjliggöra att föremål skall kunna tas i beslag enligt reglerna i 27 kap. rättegångsbalken. Det kan noteras att bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken inte kan användas för att göra egendom tillgänglig för kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken.

Med husrannsakan menas ett eftersökande i hus, rum eller slutet förvaringsställe, t.ex. i stängda bilar. Förutsättningarna för husrannsakan anges i 28 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken. En grundförutsättning är enligt 1 § att det förekommer anledning tro att brott där fängelse ingår i straffskalan har begåtts. Husrannsakan får ske hos annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet om brottet förövats hos denne eller den misstänkte gripits där. I annat fall krävs att synnerlig anledning förekommer att genom husrannsakan skall anträffas föremål som är underkastat beslag. Husrannsakan får enligt 2 § även ske hos en person som eftersöks för att han eller hon skall underkastas kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. I lokaler som är tillgängliga för allmänheten är enligt 3 § möjligheterna till husrannsakan i viss mån större än som nu har sagts. Bland annat får husrannsakan även ske vid misstanke om begångna

bötesbrott. Särskilda regler finns beträffande husrannsakan i lokaler som brukar användas gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet.

Enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken kan undersökningsledare, åklagare eller rätten besluta om husrannsakan. En polisman kan dock företa husrannsakan utan ett sådant beslut, om det är fara i dröjsmål. Om husrannsakan kommer att bli omfattande eller medföra synnerlig olägenhet bör rätten fatta beslutet i frågan. I 6–9 §§ finns bestämmelser om förfarandet efter det att husrannsakan har beslutats.

I 28 kap. 11–13 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Kroppsvisitation innebär undersökning av någons kläder eller vad han bär på sig eller av väskor, paket eller föremål som han har med sig. En kroppsbesiktning innebär undersökning av kroppen, tagande av prov från kroppen eller undersökning av sådana prov. Dessa tvångsmedel får, för att eftersöka föremål som kan tas i beslag, endast vidtas mot den som skäligen kan misstänkas för brott på vilket fängelse kan följa. Kroppsvisitation, men inte kroppsbesiktning, får i vissa fall även ske mot någon annan än den misstänkte. Undersökningsledare, åklagare och rätten, samt en polisman vid fara i dröjsmål, får besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

5.2 Förverkande av egendom

Frysning av egendom skall delvis syfta till att säkerställa en framtida verkställighet av ett beslut om förverkande. Förverkande av egendom innebär att en person genom ett straffrättsligt förfarande berövas viss egendom eller rätten till egendomen. Bestämmelser om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken och i flera specialstraffrättsliga författningar, t.ex. i narkotikastrafflagen (1968:64). Förverkande kan ske antingen genom sakförverkande, som innebär att viss egendom förklaras förverkad, eller genom värdeförverkande, som innebär att förverkandet i stället avser värdet av viss egendom.

I 36 kap. 1 § brottsbalken föreskrivs att utbyte av brott enligt balken skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Med utbyte avses såväl den konkreta egendom som mottagits, en sak eller en rättighet, som det i pengar uppskattade värdet av det mottagna. Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt brottsbalken kan också förklaras förverkad, om det krävs för att förebygga brott eller om det finns särskilda skäl, se 2 §. I 4 § finns en särskild bestämmelse om förverkande av ekonomiska fördelar som uppkommit för en näringsidkare till följd av ett brott som är begånget i utövningen av näringsverksamhet.

I 36 kap. 5 § brottsbalken anges vem som kan drabbas av ett beslut om förverkande. Till personkretsen anges framför allt gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet samt den i vars ställe dessa var, t.ex. en arbetsgivare. Även den som beretts vinning genom brottet, liksom den som efter brottet har förvärvat egendomen eller särskild rätt till egendomen och haft vetskap eller skäligen anledning att anta att egendomen haft samband med brottet, hör hit.

I ett flertal lagar och förordningar finns bestämmelser om internationellt rättsligt samarbete när Sverige lämnar eller begär bistånd under en förundersökning eller rättegång i brottmål. Av särskilt intresse är de bestämmelser som finns om internationell rättslig hjälp i brottmål och internationell verkställighet av domar och slutliga beslut. En redogörelse för dessa lämnas mot bakgrund av att rambeslutet bör ses som ett första steg för att kunna överlämna bevismaterial från en stat till en annan eller för att säkerställa verkställighet av ett beslut om förverkande. Som framgår av avsnitt 4.4 skall de regler som gäller i dag vid internationell rättslig hjälp i brottmål och internationell verkställighet av domar och beslut alltså gälla efter det att egendomen har blivit fryst med stöd av rambeslutets bestämmelser.

5.3.1 Internationell rättslig hjälp i brottmål

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål regleras under vilka förutsättningar Sverige kan lämna rättslig hjälp eller begära sådan hjälp utomlands. När det gäller att lämna rättslig hjälp är grundtanken i lagstiftningen att samtliga åtgärder som kan vidtas i en svensk förundersökning eller rättegång också skall kunna vidtas av svenska åklagare och domstolar för att bistå utländska myndigheter. Utifrån samma synsätt skall åtgärderna dessutom vidtas under samma förutsättningar som gäller vid en svensk förundersökning eller rättegång. Principen ”varken mer eller mindre” gäller alltså i sammanhanget. I vissa fall kan svenska åklagare och domstolar emellertid lämna bistånd även med andra åtgärder som är okända för oss, så länge det inte är fråga om en tvångsåtgärd. Dessutom kan svenska åklagare och domstolar acceptera ett annat förfarande för att vidta åtgärden om detta begärs, under förutsättning att ett sådant förfarande inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

När det gäller svenska myndigheters ansökningar om rättslig hjälp utomlands finns endast några få regler i den svenska lagstiftningen, vilket beror på att det är den andra statens regler som bestämmer under vilka förutsättningar bistånd kan lämnas till en svensk åklagare eller domstol.

I 2 kap. i den nämnda lagen finns allmänna bestämmelser om rättslig hjälp i Sverige. Där anges vem som får ansöka om rättslig hjälp, vad en sådan ansökan skall innehålla och till vem ansökan skall skickas samt vem som har behörighet att handlägga en sådan ansökan. Utgångspunkten är att den instans som handlägger ärendet också prövar om förutsättningarna för att vidta åtgärden enligt de svenska reglerna i t.ex. rättegångsbalken är uppfyllda. Är så inte fallet skall ansökan avslås. I 2 kap. finns angivet vissa andra förutsättningar som måste prövas. En sådan förutsättning är kravet på dubbel straffbarhet. Detta krav gäller generellt för samtliga åtgärder som innebär användande av tvångsmedel, t.ex. husrannsakan och beslag. När det gäller ansökningar om husrannsakan och beslag görs emellertid ett undantag från detta krav om ansökan kommer från en medlemsstat i EU eller från Norge eller Island. I samma kapitel finns även vissa andra generella vägransgrunder, t.ex. att

en ansökan skall avslås om ett bifall skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för rikets säkerhet eller strida mot allmänna rättsprinciper eller andra väsentliga intressen. Föreligger någon av dessa grunder, är det regeringen – och inte en åklagare eller domstol – som skall avslå en ansökan om rättslig hjälp.

Beträffande kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken, dvs. kroppsvisitation och kroppsbesiktning, finns särskilda bestämmelser i 4 kap. 14–24 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Ansökningar om sådana åtgärder i Sverige handläggs av åklagare och prövas i vissa fall av domstol. Egendomen får tas i beslag och överlämnas till den ansökande staten om egendomen skäligen kan antas ha betydelse för utredning om gärningen, dvs. om egendomen kan användas som bevismaterial. Det är domstolen som prövar om beslaget är lagligen grundat och om egendomen skall överlämnas till den ansökande staten. Själva beslutet att överlämna beslagtagna egendom till en annan stat verkställs av åklagaren.

Sverige kan enligt 4 kap. 23 § bistå en annan stat genom att ta egendom i beslag eller besluta om kvarstad av den berörda personens tillgångar för att säkerställa ett beslut om förverkande i den andra staten. En förutsättning för detta är att det utländska beslutet om förverkande kan, i ett senare skede, verkställas i Sverige och det skäligen kan befaras att verkställigheten i Sverige av det utländska beslutet om frysning annars skulle försvåras. När domstolen beslutar om kvarstad eller fastställer ett verkställt beslag, skall domstolen bestämma hur länge åtgärden längst får bestå. Den bestämda tiden får förlängas om det finns anledning till det. Åtgärden skall bestå till dess att ansökan om verkställighet har prövats.

5.3.2 Internationell verkställighet av domar och slutliga beslut

Bestämmelser om verkställighet av domar och slutliga beslut i Sverige eller utomlands finns i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) och i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen).

Den internationella verkställighetslagen gör det möjligt att verkställa utländska domar och slutliga beslut, inklusive beslut om förverkande, i Sverige. Även det omvända förhållandet regleras, dvs. verkställighet av svenska domar och slutliga beslut utomlands. När det gäller verkställighet av förverkandebeslut kan det endast ske i förhållande till en stat som Sverige har ingått ett avtal med – bilateralt eller multilateralt – om att verkställa varandras beslut. De avtal som i realiteten kan bli tillämpliga är FN:s narkotikabrottskonvention från 1988 och Europarådets förverkandekonvention från 1990. En ansökan om att verkställa ett förverkandebeslut i Sverige handläggs av Riksåklagaren. I stället för att ansöka vid domstol om att verkställa själva förverkandebeslutet kan Riksåklagaren i vissa fall genom strafföreläggande ensam besluta om förverkande. I den internationella

verkställighetslagen finns också bestämmelser om beslag av egendom som genom den utländska domen har förverkats och i lagen erinras dessutom om att det finns regler om beslag och kvarstad i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. När det gäller verkställighet av förverkandebeslut som har meddelats i Sverige är det Riksskatteverket som prövar om sådan verkställighet skall ske utomlands.

Genom enhetlig nordisk lagstiftning är det möjligt att inom Norden verkställa domar och beslut i brottmål i annat nordiskt land än domslandet. Egendom som har förverkats i ett annat nordiskt land kan alltså på begäran enligt den nordiska verkställighetslagen verkställas här i landet. Detta gäller också beslut om kvarstad eller beslag till tryggnad av förverkande av egendom. Motsvarande gäller i fråga om verkställighet av förverkandebeslut som har meddelats i Sverige. Begäran om verkställighet skall göras av Riksskatteverket och verket är även mottagare av framställningar om verkställighet här i Sverige som görs av vederbörande myndigheter i de nordiska länderna. I den nordiska verkställighetslagen erinras om att bestämmelser om användningen av beslag och kvarstad på begäran av myndigheterna i de nordiska länderna finns i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

6 Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar till rambeslutet

6.1 Antagande av rambeslutet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner utkastet till Europeiska unionens rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

Förslaget i utkastet till proposition överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser – utom Sveriges advokatsamfund – tillstyrker att Sverige röstar för ett antagande av rambeslutet eller förklarar att de inte har något att invända mot detta.

Sveriges advokatsamfund anser att beredningsunderlaget för ett ställningstagande till om rambeslutet bör antas är otillräckligt. Förslag till lagtext som gör att det går att förutse konsekvenserna av ett antagande av rambeslutet saknas. Samfundet påpekar att det i det remitterade utkastet till proposition lämnas öppet hur en framtida reglering skall se ut och enligt samfundets mening är det djupt otillfredsställande att ett beslut om att anta rambeslutet skall fattas på ett sådant underlag. Samfundet menar vidare att principen om ömsesidigt erkännande, som rambeslutet är en följd av, kommer till ett för "ensidigt uttryck". Enligt samfundet skiljer sig medlemsstaternas rättsordningar åt, dels avseende regelverkens innehåll t.ex. förutsättningarna för straffprocessuella ingripanden, dels avseende rättsväsendets uppbyggnad, funktion och effektivitet. Genom rambeslutet förbinder sig Sverige att godta ett beslut fattat i en annan medlemsstat utan möjlighet att göra en materiell prövning av t.ex. styrkan av misstankegraden eller möjlighet att tillämpa svenska regler

som, till följd av skyddsvärda intressen, innebär begränsningar i myndigheters rätt att ingripa mot enskilda. Att låta den medlemsstats reglering som ger den enskilde det sämsta skyddet mot ingripanden vara den nedersta gränsen för enskildas skydd i hela unionen, anser samfundet vara ett märkligt uttryck för principen om ömsesidigt erkännande. Enligt samfundet vore det rimligt att medlemsstaterna erkänner också det längre gående skydd som enskilda stater har funnit vara adekvat i den egna rättsordningen. Samfundet är slutligen kritiskt till den teknik som används i rambeslutet när det gäller begränsningen av möjligheten att åberopa kravet på dubbel straffbarhet.

Skälen för regeringens förslag: Ett godkännande av rambeslutet har ett mycket brett stöd bland remissinstanserna. Det finns ändå anledning att närmare beröra de principiella invändningar som Advokatsamfundet har anfört mot att godkänna att rambeslutet antas utan att någon lagtext är föreslagen.

Ett rambeslut skiljer sig från andra mellanstatliga överenskommelser genom att rambeslutet blir bindande för EU:s medlemsstater så snart rambeslutet har antagits av ministerrådet. I de fall rambeslutet förutsätter att lag ändras eller upphävs, att ny lag stiftas eller om rambeslutet i övrigt gäller ett ämne i vilket riksdagen skall besluta, krävs enligt 10 kap. 2 § regeringsformen att riksdagen godkänner att regeringen antar rambeslutet.

Ett antagande av ett rambeslut föregås av en politisk överenskommelse i ministerrådet, där enighet uppnås om innehållet i ett utkast till rambeslutet. Den politiska överenskommelsen markerar att förhandlingarna i stort är avslutade och utgör en tydlig viljeyttring från ministerrådet i avvaktan på nödvändig förankring i de nationella parlamenten samt redaktionell och språklig granskning av den överenskomna texten.

Riksdagen har vid flera tillfällen godkänt att rambeslut antas. Regeringen har inte i något av dessa fall lämnat förslag på lagstiftning utan har avsett att senare återkomma till riksdagen med sådana förslag. Propositionerna innehåller regelmässigt en analys av det lagstiftningsbehov som rambeslutet kräver och den huvudsakliga inriktningen på den kommande lagstiftningen. Skälet till att regeringen inte lämnat förslag på lagstiftning har i samtliga fall varit att Sverige inte velat fördröja rambeslutets antagande genom att avvakta en beredning av lagstiftningsärendet. När riksdagen första gången hade att behandla ett rambeslut fann Justitiekottet inga avgörande skäl mot att riksdagen godkände att regeringen antog rambeslutet utan att förslag till lagstiftning fanns (prop. 1999/2000:85, bet. 1999/2000:JuU20, rskr. 1999/2000:217). Ett sådant förfarandesätt borde enligt utskottet dock endast ske när det var påkallat av de tidsramar som gäller för antagande av EU:s rambeslut. Regeringen delar denna uppfattning och vill särskilt påpeka att den nyss nämnda och tillämpade ordningen, som innebär att riksdagen kan godkänna en ännu inte färdigförhandlad överenskommelse, sedan den 1 januari 2003 kommit till klart uttryck i 10 kap. 2 § andra stycket regeringsformen. I lagstiftningsarbetet som föregick grundlagsändringen anförde regeringen att det framstår som sannolikt att förfarandet med två propositioner kommer att bli det vanliga när det gäller beslut inom tredje pelaren som kräver lagstiftning (prop. 2001/02:72 s. 30). Vid

behandlingen av grundlagsärendet underströk konstitutionsutskottet att den sagda ordningen, tillsammans med bestämmelserna i 10 kap. riksdagsordningen om regeringens informations- och samrådsskyldighet gentemot riksdagen i EU-frågor, enligt utskottets mening, medförde att riksdagens roll i EU-samarbetet hade stärkts eftersom riksdagen i ett tidigare skede får inflytande över och större insyn i förhandlingarna i EU:s ministerråd (bet. 2001/02:KU18 s. 27).

Regeringen kan konstatera att en ordning där riksdagen prövar ett godkännande av rambeslutet samtidigt som förslag till nödvändiga lagändringar finns, ofta inte är möjlig att upprätthålla. Även om en sådan ordning är värd att eftersträva måste den form för behandling av rambeslut som nu har använts enligt regeringens mening anses uppfylla de krav som gäller vid lagstiftning i anledning av överenskommelser inom EU.

Fortsatt utveckling av det straffrättsliga samarbetet inom Europeiska unionen

Inom EU har arbetet med att utveckla det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna ökat i betydelse, bl.a. för att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Flera instrument har antagits i detta syfte (se avsnitt 3.1). Den fria rörligheten, som är en av gemenskapens grundpelare, har inneburit att personer och egendom lätt kan flyttas mellan olika EU-stater och nya tekniker har medfört att tillgångar, t.ex. banktillgodohavanden, lätt kan föras över till en annan EU-stat. Det pågående arbetet syftar till att förhindra att dessa möjligheter utnyttjas för brottsliga ändamål. Rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial är en del av denna utveckling. Tanken med ömsesidigt erkännande enligt rambeslutet är att komplettera och i viss utsträckning ersätta dagens traditionella rättsliga samarbete med ett delvis förenklat förfarande. Rambeslutet ger medlemsstaterna möjligheter att använda sig av temporära säkerhetsåtgärder för att kunna hindra gärningsmän från att skaffa undan egendom och bevismaterial. Enligt gällande regelsystem för det internationella rättsliga samarbetet måste ett land som vill att viss egendom skall beslagtas ansöka om detta i den stat där egendomen finns. Det finns därmed alltid en risk att egendomen undanskaffas under tiden fram till dess att ansökan har prövats och ett beslut har verkställts. Formen med en ansökan skall bestå, men genom rambeslutet om frysning täcks det ”glapp” som uppstår under den tid som ansökan prövas. Genom frysningsåtgärden kan man således se till att egendomen inte undanskaffas under tiden fram till dess att ansökan slutligen har prövats.

Meningen med rambeslutet är således att förfarandet för att få hjälp blir mer effektivt och tanken är också att de fall då hjälpen kan vägras skall bli få. Förfarandet enligt rambeslutet kan exempelvis förhindra att personer som begår ekonomisk brottslighet utnyttjar den tid som i dag ges innan ett tvångsmedelsbeslut hinner fattas och verkställas i den stat där egendomen finns att t.ex. överföra stora banktillgodohavanden till en annan stat i syfte att försvåra myndigheternas möjligheter att komma åt dem.

Utgångspunkten för principen om ömsesidigt erkännande – som rambeslutet ger uttryck för – är att den stat som skall verkställa ett beslut skall *erkänna*, och i sak godta, den bedömning som en myndighet i en annan stat har gjort när beslutet fattades, t.ex. att vissa föremål kan tas i beslag. Grundtanken är att olikheterna i medlemsstaternas system skall accepteras.

Regeringen delar inte Advokatsamfundets uppfattning att principen om ömsesidigt erkännande kommer till ett för ensidigt uttryck i rambeslutet. Principen innebär att den verkställande staten som utgångspunkt inte ifrågasätter på vilka grunder ett beslut om frysning har fattats i den utfärdande staten. Det är den utfärdande staten som har haft bäst förutsättningar att fatta frysningsbeslutet i sin brottsutredning. Den utfärdande staten ifrågasätter inte heller på vilket sätt och under vilka förutsättningar detta beslut verkställs i den verkställande staten, t.ex. under vilka villkor andra tvångsåtgärder behöver vidtas för att verkställa ett beslut om frysning. En sådan tvångsåtgärd vidtas helt enligt den verkställande statens regler. Regeringen är av den uppfattningen att principen om ömsesidigt erkännande skulle urholkas betänkligt om den verkställande staten skulle pröva den utfärdande statens beslut om frysning mot sina egna regler, dvs. om ett sådant beslut kan fattas i den egna staten och under vilka förutsättningar. Enligt regeringen skulle en sådan prövning inte skilja sig nämnvärt från det traditionella sättet att samarbeta, dvs. att en medlemsstat i en ansökan om rättslig hjälp begär att viss egendom skall tas i beslag. Mervärdet med ett sådant nytt instrument skulle bli marginellt.

Advokatsamfundet har självklart rätt i att medlemsstaternas rättsordningar skiljer sig åt i flera avseenden, bl.a. när det gäller under vilka förutsättningar ingripanden mot enskild får ske. Lika självklart är det att medlemsstaterna kan kräva av varandra att ett beslut om frysning fattas med iakttagande av de åtaganden som följer av såväl detta instrument som andra överenskommelser som beaktar den enskildes rättigheter, framför allt den Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) samt tilläggsprotokollen till denna konvention. Regeringen kan inte dela samfundets mening att rambeslutet är ett uttryck för att medlemsstaterna har accepterat att låta den medlemsstats reglering som ger den enskilde det sämsta skyddet mot ingripanden vara den nedersta gränsen för enskildas skydd inom hela unionen. Beroende på vilken medlemsstat som utfärdar ett beslut om frysning kan skyddsnivån i vissa delar naturligtvis variera. Regeringen vill i sammanhanget hänvisa till att det inom unionen pågår ett arbete med att förstärka de misstänkta och tilltalades ställning i brottmålsprocessen genom att fastställa gemensamma miniminormer. Kommissionen har som ett steg i detta arbete den 25 februari 2003 lagt fram en s.k. grönbok om "Rättssäkerhetsgarantier för misstänkta och tilltalade i brottmål i Europeiska unionen" (KOM(2003) 75 slutlig).

Utgångspunkten i rambeslutet är att de möjligheter som i dag finns att vägra rättslig hjälp vid en ansökan om kvarstad eller beslag begränsas genom att antalet vägransgrunder blir färre. Detta är också följden av principen om ömsesidigt erkännande. Regeringen menar att rambeslutet skapar ett mervärde i det straffrättsliga samarbetet inom unionen. Samarbetet skall förbättras och effektiviseras.

När det gäller vägransgrunder i allmänhet vid ansökningar i dag om rättslig hjälp från en medlemsstat till en annan, är det mycket ovanligt att det aktualiseras vägransgrunder som tar sikte på att det rättsliga förfarandet är bristfälligt i den utfärdande staten. De vägransgrunder som kan komma ifråga rör omständigheter som den utfärdande myndigheten normalt inte haft kännedom om, t.ex. att det redan har meddelats en dom i den verkställande staten avseende samma gärning. Det är också huvudsakligen denna typ av vägransgrunder som återfinns i rambeslutet.

Den begränsning i möjligheten att åberopa kravet på dubbel straffbarhet som finns i rambeslutet motsvaras av den reglering som finns i det antagna rambeslutet om den europeiska arresteringsordern som riksdagen godtog den 29 maj 2002 (prop. 2001/02:118, bet. 2001/02:JuU29, rskr. 2001/02:256).

Det är den utfärdande staten som avgör om ett brott omfattas av den lista som anges i artikel 3.2. Brotten och brottstyperna som anges i listan motsvaras i allt väsentligt av existerande straffbestämmelser i såväl Sverige som i de andra medlemsstaterna. Det som kan skilja medlemsstaterna åt är den närmare utformningen och avgränsningen av straffansvaret enligt respektive brott eller brottstyp i listan. En bredare eller snävare kriminalisering kan ha olika förklaringar. En orsak kan vara att medlemsstaterna har olika behov av hur långt kriminaliseringen skall sträcka sig. En annan förklaring kan vara av mer lagteknisk karaktär. Det betyder att det i vissa fall kan inträffa att en gärning som motsvaras av ett brott på listan i den utfärdande staten inte är straffbar här.

Advokatsamfundet är kritiskt mot såväl den lagtekniska lösningen i rambeslutet som att kravet på dubbel straffbarhet begränsas över huvud taget. Medlemsstaterna är överens om att kravet på dubbel straffbarhet bör begränsas, men att det inte bör avskaffas helt. De brott och brottstyper som anges i listan i artikel 3.2, med ett krav på att brottet skall kunna medföra fängelse på tre år eller mer, innebär att avskaffandet av kravet på dubbel straffbarhet typiskt sett gäller allvarlig brottslighet. För alla andra brott är det upp till den verkställande staten att avgöra om ett krav på dubbel straffbarhet skall ställas upp. Det är ingen nyhet i det straffrättsliga samarbetet att inte ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet för att bistå en annan stats brottsutredning. Personer som inte är svenska medborgare kan utlämnas till våra nordiska grannländer utan ett krav på dubbel straffbarhet. Lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål tillåter att svenska myndigheter bistår en medlemsstat i EU med husrannsakan och beslag utan att det uppställs något krav på dubbel straffbarhet. Den nämnda europeiska arresteringsordern är också ett exempel på en sådan utveckling. Regeringen ser därför begränsningen av kravet på dubbel straffbarhet som en naturlig följd av utvecklingen av det straffrättsliga samarbetet mellan EU:s medlemsstater.

Avslutningsvis skall betonas att rambeslutet enligt artikel 1 inte påverkar medlemsstaternas skyldigheter att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen (som i sin tur hänvisar till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Dessutom hindrar rambeslutet inte en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och frihet att yttra sig i andra medier. Slutligen innebär rambeslutet inte någon skyldighet för en medlemsstat att verkställa ett frysningsbeslut om det finns skäl att tro att frysningsbeslutet har utfärdats för att åtala eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller om personens ställning kan skadas till följd av något av dessa skäl. Dessa regler anges i rambeslutets beaktandesatser.

Temporär säkerhetsåtgärd

Verkställighet av ett beslut om frysning enligt rambeslutet är en temporär säkerhetsåtgärd för att snabbt kunna stoppa försök att undanskaffa egendom eller bevismaterial i samband med brott. Rambeslutet förutsätter att en begäran om verkställighet av ett frysningsbeslut – samtidigt eller senare – åtföljs av en ansökan om överlämnande av den beslagtagna egendomen till den utfärdande staten eller om verkställighet av ett förverkandebeslut i den verkställande staten. Dessa ansökningar skall prövas i enlighet med nuvarande regler om internationell rättslig hjälp i brottmål och internationell verkställighet av domar och slutliga beslut, men med en viktig skillnad. När det är fråga om bevismaterial som skall överlämnas till den utfärdande staten får den verkställande staten inte ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet i större utsträckning än vad som följer av rambeslutets artikel 3.2. I dag ställer ett flertal medlemsstater upp ett generellt krav på dubbel straffbarhet för att beslagta egendom som sedan skall överlämnas till den utfärdande staten. De begränsade möjligheter en verkställande stat har att ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet vid verkställighet av ett frysningsbeslut skall därmed också gälla när det sedermera blir fråga om att pröva en ansökan om att överlämna bevismaterialet till den utfärdande staten. För svenskt vidkommande innebär detta emellertid ingen förändring eftersom lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål inte ställer upp något krav på dubbel straffbarhet i detta sammanhang gentemot medlemsstaterna i EU (se avsnitt 5.3.1).

Sverige bör anta rambeslutet

Rambeslutet bygger vidare på de internationella instrument som reglerar det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna. Samtidigt innehåller rambeslutet nyheter. I stället för att *pröva* en ansökan med begäran om beslag av viss egendom i Sverige kommer ärendet att gälla *verkställighet* av ett redan fattat beslut om beslag eller motsvarande. Den verkställande staten kommer dock att ha en möjlighet att vidta vissa

kontroller, bl.a. pröva om det finns några vägransgrunder, innan verkställigheten sker.

Enligt regeringens mening erbjuder rambeslutet flera fördelar i förhållande till det system som gäller i dag. Rambeslutet ger ökade möjligheter för såväl svenska som utländska brottsbekämpande myndigheter att utreda och beivra gränsöverskridande brott genom att hindra att egendom och bevismaterial förstörs eller försvinner. En annan fördel är enligt regeringens uppfattning att rambeslutet förbättrar möjligheterna att komma åt de vinster som brottsligheten ofta genererar. Genom att frysa t.ex. banktillgodohavanden, ökar chanserna att i ett senare led också kunna förverka dessa tillgångar. Syftet med rambeslutet är också att åtgärderna skall vidtas snabbt. Samtidigt uppställer rambeslutet enligt regeringens mening tillräckliga krav på rättssäkerhet för den enskilde. Regeringen är därför positiv till rambeslutet och anser att Sverige bör verka för att rambeslutet antas.

Eftersom rambeslutet enligt artikel 34.2 b i Fördraget om Europeiska unionen är bindande för medlemsstaterna, och då det nu aktuella rambeslutet innehåller bestämmelser som gör det nödvändigt att ändra den svenska lagstiftningen, krävs enligt 10 kap. 2 § regeringsformen riksdagens godkännande innan Sverige röstar för ett antagande av rambeslutet i ministerrådet.

6.2 Svenska förklaringar till rambeslutet

Regeringens bedömning: Sverige skall inte nu avge en förklaring till artikel 9.3.

Bedömningen i utkastet till proposition överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* tillstyrker att Sverige inte avger en förklaring till artikel 9.3 i samband med antagandet av rambeslutet, medan *Tullverket* förordar att Sverige i samband med antagandet förklarar sig godta en översättning till ett eller flera officiella språk inom unionen, särskilt engelska. Tullverket menar att detta kan ge incitament till andra medlemsstater att avge motsvarande förklaring, vilket skulle underlätta handläggningen av ärenden där Sverige är utfärdande stat.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt rambeslutet kan medlemsstaterna, när rambeslutet antas, avge en förklaring till artikel 9.3. Enligt denna bestämmelse skall intyget, som skall skickas tillsammans med frysningsbeslutet, översättas till ett av den verkställande statens officiella språk eller till ett annat språk som den verkställande staten har förklarat sig godta. Medlemsstaterna kan i samband med att rambeslutet antas eller vid en senare tidpunkt förklara vilka språk de godtar. Regeringen har förståelse för Tullverkets synpunkt, men frågan om Sverige bör avge en förklaring enligt denna artikel låter sig bäst bedömas i det kommande lagstiftningsarbetet. Regeringen anser därför att någon förklaring inte bör avges i samband med antagandet av rambeslutet.

7.1 Åtaganden enligt rambeslutet

Regeringens bedömning: Ny lagstiftning krävs för att reglera förutsättningarna för och förfarandet vid verkställighet i Sverige av utländska frysningsbeslut, dvs. i de fall Sverige är verkställande stat. Vissa regler krävs också för förfarandet i de fall Sverige är utfärdande stat.

Bedömningen i utkastet till proposition överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* ansluter sig till bedömningen i utkastet i fråga om behovet av ny lagstiftning. Regeringen återkommer till de synpunkter och förslag på genomförandet av rambeslutet som *Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Justitiekanslern, Rikspolisstyrelsen, Riksskatteverket, Kustbevakningen* och *Sveriges Advokatsamfund* framför i sina remissvar under de berörda rubrikerna nedan.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet bygger – som ovan nämnts – i flera avseenden vidare på de internationella överenskommelser om straffrättsligt samarbete som finns i dag. En avgörande skillnad från nuvarande ordning är att i stället för att en medlemsstat ansöker om rättslig hjälp i brottmål, t.ex. att viss egendom skall tas i beslag, beslutar den utfärdande staten enligt rambeslutet om beslaget själv och därefter sker verkställigheten av beslutet i en annan medlemsstat. I dag finns inga bestämmelser som reglerar erkännande och verkställande av beslut som fattas på förundersökningsstadiet utöver de som gäller för nordiska förhållanden. Regeringen gör den bedömningen att ny lagstiftning är nödvändig för att kunna genomföra rambeslutet.

Det skall i detta sammanhang poängteras att rambeslutet inte ålägger medlemsstaterna att införa någon ny tvångsåtgärd. Beslut om frysning är ett samlingsbegrepp för alla medlemsstater för beslut som syftar till att bl.a. hindra att egendom som kan bli föremål för förverkande eller utgöra bevismaterial förstörs eller försvinner. Beslut om frysning motsvaras därför i Sverige av beslut om kvarstad och beslag enligt 26 och 27 kap. rättegångsbalken. En utgångspunkt för instrumentet är också att medlemsstaterna skall erkänna varandras *nationella* beslut. Vid verkställigheten därefter skall förfarandet anpassas efter den verkställande statens processuella förutsättningar.

Beslutande myndigheter och förfaranderegler

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* anser beträffande formerna för verkställighet i Sverige att regleringen så långt som möjligt bör anknyta till vad som gäller enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och även inarbetas i den lagen. *Justitiekanslern* erinrar om att en begäran om frysning som har bäring på grundlagsskyddade medier skall handläggas av Justitiekanslern och inte av allmän åklagare.

Riksskatteverket menar att Riksåklagaren bör utses till behörig rättslig myndighet vid prövningen av om ett utländskt kvarstadsbeslut skall verkställas i Sverige. Verket anser att ett domstolsförfarande inte är nödvändigt eftersom det är fråga om en temporär åtgärd i avvaktan på en ansökan om rättslig hjälp i brottmål eller ett beslut att egendomen skall förverkas. *Kustbevakningen* hänvisar i sitt remissvar till viss lagstiftning som styr dess verksamhet och menar att denna bör ses över i det kommande lagstiftningsarbetet. Kustbevakningen pekar bl.a. på gränsdragningen mellan kvarstad enligt rättegångsbalken och en kustbevakningstjänstemans befogenhet att kvarhålla ett fartyg till säkerställande av vattenföroreningsavgift enligt 8 kap. 6 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och att ett förtydligande bör ske i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning för att Kustbevakningen skall kunna anlitas för den rent faktiska verkställigheten av ett utländskt beslut om frysning. *Sveriges advokatsamfund* är kritiskt till att det lämnas öppet vilken myndighet som skall pröva om en utländsk myndighets beslut om frysning skall verkställas i Sverige.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet innebär ett nytt sätt att samarbeta inom det straffrättsliga området i unionen. Av den nya regleringen bör det framgå vilka svenska myndigheter som skall vara behöriga enligt bestämmelserna i rambeslutet och vilka förfaranderegler som skall tillämpas. Detta gäller såväl när Sverige är utfärdande stat som när Sverige är verkställande stat.

Utgångspunkten för den nya regleringen bör enligt regeringens mening vara att de bestämmelser som finns i dag i rättegångsbalken och andra författningar, t.ex. i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, skall – såsom några remissinstanser påpekat – användas så långt det är möjligt. Detta innebär också att vissa förtydliganden i gällande lagstiftning kan behövas för att anpassa den till rambeslutets bestämmelser. I största möjliga utsträckning bör således de förfaranderegler som gäller för kvarstad och beslag komma till användning. I 26 och 27 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om vilka som är behöriga att fatta beslut om kvarstad och beslag. När ärendet avser ett beslut i Sverige om beslag eller kvarstad som skall verkställas i ett annat land bör dessa behörighetsregler kunna gälla fullt ut. I lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns också ett flertal bestämmelser som bör kunna användas i dessa situationer. Det gäller bl.a. bestämmelser om vem som får ansöka om åtgärden utomlands, hur en ansökan skall översändas och vilka myndigheter som skall vara behöriga att handlägga en sådan ansökan. Det finns här ingen anledning att skapa några särlösningar om inte rambeslutet ger anledning till det.

I de fall Sverige agerar som verkställande stat torde behörighetsreglerna behöva övervägas närmare, vilket också Riksskatteverket har påpekat. I dessa fall avser prövningen ett redan fattat beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Prövningen gäller därför endast om beslutet skall verkställas här eller inte. Den svenska myndigheten skall alltså inte fatta något nytt beslut om beslag eller kvarstad. Det får i det kommande arbetet närmare övervägas vilken rättslig myndighet – åklagare eller domstol – som är mest lämpad att göra denna prövning. Vad Sveriges advokatsamfund har anfört medför

inte att regeringen nu gör någon annan bedömning. Valet av rättslig myndighet bör enligt regeringens mening ske samtidigt med bedömningen av de förfaranderegler som behövs för att kunna genomföra rambeslutet.

Som Justitiekanslern har påpekat måste frågan om behörig myndighet och förfaranderegler när det gäller beslut om frysning med bäring på grundlagsskyddade medier övervägas särskilt.

Följande exempel på bestämmelser som behövs generellt kan nämnas.

I de fall Sverige är *utfärdande stat* behövs regler bl.a. om:

- handhavandet av och innehållet i det intyg som skall sändas över till den verkställande staten,
- till vem intyget och beslutet om kvarstad eller beslag skall översändas och på vilket sätt detta skall ske, och
- vissa skyldigheter att underrätta, informera och samråda med de rättsliga myndigheterna i den verkställande staten.

Dessa regler torde i allt väsentligt kunna ges i förordningsform.

När Sverige är *verkställande stat* behövs regler bl.a. om:

- vilka rättsliga myndigheter som skall vara behöriga att ta emot ett utländskt beslut om frysning och det intyg som hör ihop med beslutet samt göra den prövning som dessa handlingar ger anledning till, dvs. att först erkänna beslutet om frysning och därefter pröva om verkställigheten t.ex. skall vägras eller skjutas upp,
- på vilka grunder en verkställighet av ett utländskt beslut om frysning skall avbrytas,
- vilka myndigheter som skall verkställa beslutet om frysning, och
- vissa skyldigheter att underrätta, informera och samråda med de rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten.

Med undantag av den sista strecksatsen torde denna reglering behöva ske genom lag. Det får i det kommande lagstiftningsarbetet närmare övervägas var de nödvändiga lagreglerna bäst bör placeras.

Kravet på dubbel straffbarhet

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* anser att artikel 3.2 inte behöver innebära att det är tillräckligt att brotten i listan kan medföra fängelse i åtminstone tre år utan att rambeslutet även kan tolkas på så sätt att det för de aktuella brotten skall vara föreskrivet ett straffminimum om tre år års fängelse. Hovrätten har efterfrågat ett förtydligande på denna punkt. *Malmö tingsrätt* noterar att även om listan omfattar vissa brottsbeteckningar som saknar svensk motsvarighet är rambeslutet väl förenligt med gällande nationell rätt med hänsyn till den möjlighet att vägra verkställa ett frysningsbeslut som ges i punkten 6 i beaktandesatserna. *Rikspolisstyrelsen* menar att rambeslutet är långtgående, särskilt i den del där kravet på dubbel straffbarhet efterges eftersom vissa av de gärningar som ingår i uppräkningslistan inte i sig är straffbara enligt svensk rätt. Rikspolisstyrelsen anser det vara önskvärt med en tydlig avgränsning av de gärningar som kan föranleda frysningssåtgärder och där medlemsstaterna inte kan ställa något krav på dubbel straffbarhet.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet innebär en viss begränsad möjlighet för den verkställande staten att ställa ett krav på

dubbel straffbarhet. Ett sådant krav får inte ställas upp om den utfärdande staten bedömer att frysningsbeslutet avser en gärning som motsvarar något av de brott som räknas upp i listan i artikel 3.2 och brottet i den utfärdande staten kan medföra fängelse eller en annan frihetsberövande påföljd i tre år eller mer. Det saknar betydelse vilket straff eller vilken påföljd som kan påräknas i det enskilda fallet och det är heller inte fråga om ett minsta straff på tre år för brottet ifråga.

Medlemsstaterna åtar sig genom rambeslutet och dess uppräkningsav brotten i den s.k. listan att begränsa tillämpningen av kravet på dubbel straffbarhet när det gäller främst den grova och gränsöverskridande brottsligheten. I de lagregler som behövs för att genomföra rambeslutet måste kravet på dubbel straffbarhet därför begränsas till vad rambeslutet anger. Det kan vidare inte uteslutas att kravet på dubbel straffbarhet bör begränsas mer än vad som nu har nämnts, dvs. utöver vad som krävs för att leva upp till rambeslutets krav. Lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål ställer över huvud taget inte något krav på dubbel straffbarhet beträffande ansökningar om husrannsakan och beslag som görs från en medlemsstat i EU, om den ansökande staten kan döma till fängelse för brottet. Denna fråga får övervägas närmare i det kommande lagstiftningsarbetet.

Vägransgrunder och andra begränsningar för verkställighet

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* och *Stockholms tingsrätt* ställer sig tveksam till om vägransgrunden ”immunitet och privilegier” medför en möjlighet att vägra verkställa ett beslut om frysning bl.a. för att tillgodose de skyddsintressen som ligger till grund för bestämmelserna i 36 kap. 3 och 5 §§ rättegångsbalken. *Svea hovrätt*, *Stockholms tingsrätt* och *Rikspolisstyrelsen* har alla i sina remissvar framfört synpunkter på användandet av andra tvångsåtgärder enligt 28 kap. rättegångsbalken när ett beslut om frysning skall verkställas. Hovrätten har särskilt pekat på att om utgångspunkten är att de förutsättningar som gäller för att besluta om tvångsåtgärder enligt 28 kap. rättegångsbalken i svensk förundersökning även skall gälla vid verkställighet av ett utländskt beslut om frysning, kan det leda till att Sverige endast kommer att kunna verkställa utländska beslut om frysning som inte kräver husrannsakan eller annan tvångsåtgärd. Tingsrätten understryker vikten av att det görs en ingående analys av hur reglerna om tvångsmedel i 28 kap. rättegångsbalken kan säkerställa att samma tvångsmedel som kan vidtas inom ramen för en svensk förundersökning också kan vidtas för att verkställa ett utländskt frysningsbeslut. Rikspolisstyrelsen utgår i sitt remissvar från att förhållandet mellan rambeslutet och rättegångsbalkens regler i 28 kap. om bl.a. husrannsakan och kroppsvisitation analyseras och att de svenska reglerna anpassas så att verkställighetsförfarandet uppfyller de krav på snabbhet och effektivitet som en utfärdande stat bör kunna förvänta sig från svensk sida. *Justitiekanslern* erinrar om att enligt svensk rätt får ett ingripande mot grundlagsskyddade medier endast ske i den mån och i den ordning som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. När det gäller beslag finns särskilda regler i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som avviker från reglerna i rättegångsbalken. Det torde enligt *Justitiekanslern* övervägas

om åtgärderna i rambeslutet kräver särskilda lagstiftningsåtgärder på grundlagarnas område. *Sveriges advokatsamfund* menar att vägransgrunderna i artikel 7 i rambeslutet är väl snävt utformade och att det är svårförståeligt varför ett frysningsbeslut måste erkännas och verkställas trots att det omedelbart av frysningsbeslutet framgår att en senare inkommen ansökan om rättslig hjälp inte kommer att kunna bifallas.

Skälen för regeringens bedömning: De uttryckliga vägransgrunder som får åberopas enligt rambeslutet är få till antalet. Det finns dock vissa andra bestämmelser som är att jämföra med vägransgrunder. En medlemsstat skall t.ex. inte behöva verkställa ett beslut om frysning om en sådan verkställighet skulle komma i konflikt med den verkställande statens grundlagsregler om tryck- och yttrandefrihet. Även andra jämförbara vägransgrunder finns (se avsnitt 4.3). Av den nya regleringen bör det framgå vilka vägransgrunder som kan bli aktuella för svenskt vidkommande. Regeringens utgångspunkt i det fortsatta lagstiftningsarbetet är att de vägransgrunder som rambeslutet medger skall kunna utnyttjas av de myndigheter som har att pröva om ett beslut om frysning skall verkställas eller inte. Det kan dock finnas anledning att överväga om dessa vägransgrunder bör vara obligatoriska eller fakultativa (jfr 2 kap. 14 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål där en uppdelning av obligatoriska och fakultativa vägransgrunder görs).

Tanken med rambeslutet är att en verkställande stat vid prövningen om frysningsbeslutet skall verkställas inte skall kontrollera om en därefter inkommande ansökan om t.ex. rättslig hjälp kan bifallas eller inte. Detta anser Advokatsamfundet vara svårförståeligt. Men om detta vore möjligt finns det enligt regeringens mening en påtaglig risk för att medlemsstaterna gör en förtida prövning av om en ansökan om rättslig hjälp kan bifallas eller inte i stället för att pröva förutsättningarna för att verkställa ett beslut om frysning. De effektivitetsvinster som rambeslutet syftar till skulle lätt gå förlorade. Ett beslut om frysning är en temporär säkerhetsåtgärd. En åklagare kan exempelvis snabbt behöva säkra viss egendom som kan utgöra bevisning och som skall kunna användas i den fortsatta brottsutredningen. Om det senare skulle visa sig att egendomen inte skulle ha något värde för utredningen kommer verkställigheten av beslutet om frysning att hävas. Om en ansökan om rättslig hjälp emellertid ges in samtidigt som en begäran om verkställighet av ett beslut om frysning är det inget som hindrar att den verkställande staten avslår ansökan om rättslig hjälp, vilket får till följd att verkställighetsfrågan beträffande beslutet om frysning faller. Vidare är den utfärdande staten enligt artikel 12 i rambeslutet skyldig att slutligen stå för utbetald ersättning till följd av de skador som en enskild person har drabbats av med anledning av verkställigheten av frysningsbeslutet.

Det kommande lagstiftningsarbetet bör även hantera de synpunkter som Justitiekanslern har fört fram. Regeringens utgångspunkt är emellertid att några särskilda lagstiftningsåtgärder på det grundlagsskyddade området med anledning av genomförandet av rambeslutet inte skall behövas. Rambeslutet innebär inget åliggande att ändra grundlagarna; tvärtom ger rambeslutet medlemsstaterna en rätt att tillämpa sina konstitutionella regler.

Utgångspunkten i rambeslutet, som bygger på principen om ömsesidigt erkännande, är att den verkställande staten inte skall tillämpa sina motsvarande nationella regler om beslut om frysning, dvs. regler om under vilka förutsättningar ett sådant nationellt beslut får fattas. Denna prövning skall göras endast av den utfärdande statens myndigheter. I detta sammanhang bör därför bestämmelserna i 27 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken särskilt uppmärksammas. I dessa bestämmelser begränsas möjligheterna att i en svensk förundersökning ta vissa skriftliga handlingar, brev, telegram eller andra försändelser i beslag. Beslag av skriftlig handling får enligt 2 § första meningen inte ske hos någon som anges i 36 kap. 5 § rättegångsbalken (t.ex. hos advokater, läkare eller psykologer) om innehållet i den skriftliga handlingen kan antas vara sådant som denne inte behöver vittna om. Av 2 § andra meningen framgår att beslag inte får ske hos den misstänkte eller honom närstående, som avses i 36 kap. 3 §, av ett skriftligt meddelande, t.ex. mellan dem, om det inte gäller mycket allvarlig brottslighet. Även om dessa bestämmelser inte är direkt tillämpliga när en svensk myndighet skall pröva om ett beslut om frysning skall verkställas gör regeringen den bedömningen att rambeslutet skapar ett utrymme att vägra verkställa i dessa fall. I rambeslutet anges nämligen att verkställighet inte behöver ske om det enligt den verkställande statens lagstiftning finns "immunitet eller privilegier" som omöjliggör verkställighet. Ett par remissinstanser har haft vissa invändningar mot en sådan tolkning. Regeringen är emellertid av den uppfattningen att vägransgrunderna inte skall tolkas alltför snävt. Uttrycket "immunitet och privilegier" används i svensk lagstiftning framför allt vid åtalsprivilegier för diplomatisk personal. Här används dock uttrycket i en vidare mening. Det är ett samlingsbegrepp på företeelser som torde kunna ges en tolkning anpassad efter nationella förutsättningar. Uttrycket kan således inte tolkas utifrån den juridisk-tekniska innebörd som begreppet normalt används för i svensk lagstiftning. Ett annat exempel på att en verkställande stat kan anpassa sin tolkning på detta sätt är i de fall en stat kan vägra verkställa ett beslut om frysning om det skulle strida mot principen om *ne bis in idem* ("inte två gånger för samma sak"). Tillämpningen av denna princip skiljer sig åt mellan medlemsstaterna och de kommer med största sannolikhet att tolka en sådan vägransgrund så att den passar in i det egna systemet. Vägransgrunden om "immunitet och privilegier" bör därför på samma sätt kunna innebära en möjlighet för Sverige att vägra verkställa ett beslut om frysning bl.a. för att tillgodose de skyddsintressen som ligger bakom bestämmelserna i 36 kap. 3 och 5 §§ rättegångsbalken.

Den begränsning som anges i 27 kap. 3 § rättegångsbalken – för brev, telegram eller andra försändelser under befordran – torde inte omfattas av en vägransgrund i rambeslutet. Beslag får i dessa fall i en svensk förundersökning endast ske om det för brottet kan dömas till fängelse i ett år eller mer och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren. Det kan därför inte uteslutas att det kan uppkomma fall när Sverige enligt rambeslutet måste verkställa ett beslut om frysning som rör ett brott som inte är av samma svårhetsgrad som anges i 27 kap. 3 § rättegångsbalken och där någon vägransgrund enligt rambeslutet inte kan anses vara tillämplig. Det bör dock påpekas att de fall där en svensk myndighet skall pröva om ett beslut om frysning skall verkställas avseende en försändelse

som är under befordran, torde bli sällsynta. När försändelsen inte längre är under befordran gäller inte längre de begränsningar som anges i 27 kap. 3 §. Dessutom bör det betonas att det endast är när det är fråga om mindre allvarlig brottslighet som 27 kap. 3 § förhindrar ett beslag och att medlemsstaternas behov av att samarbeta med stöd av detta rambeslut i praktiken endast sällan torde omfatta denna typ av brottslighet.

I vissa situationer kan de verkställande myndigheterna behöva vidta andra tvångsåtgärder för att kunna verkställa beslutet om frysning. För dessa fall anger rambeslutet att åtgärderna skall fattas enligt gällande regler i den verkställande staten. Husrannsakan och kroppsvisitation är exempel på sådana tvångsåtgärder som kan komma ifråga. Bestämmelser om dessa tvångsåtgärder finns bl.a. i 28 kap. rättegångsbalken. De får endast användas under vissa förutsättningar i en svensk förundersökning, t.ex. för att göra det möjligt att ta vissa föremål i beslag. En husrannsakan enligt svensk rätt sker framför allt för att utröna om det finns egendom som skall tas i beslag. De föremål som under husrannsakan påträffas tas sedan i beslag genom ett beslut av polis eller åklagare. När det enligt rambeslutet blir aktuellt att besluta om husrannsakan sker det för att verkställa ett redan fattat beslut om frysning enligt rambeslutet. Husrannsakan och frysning beslutas alltså i en omvänd ordning mot den som gäller vid en svensk förundersökning för husrannsakan och beslag. Regeringens utgångspunkt för det fortsatta arbetet är, i enlighet med vad några remissinstanser har påpekat, att säkerställa att de tvångsåtgärder som är möjliga enligt bl.a. 28 kap. rättegångsbalken i en svensk förundersökning även skall kunna användas vid verkställighet av ett utländskt beslut om frysning. Någon anledning att göra någon åtskillnad i detta avseende finns nämligen inte. Rambeslutet ålägger inte medlemsstaterna att erkänna och verkställa andra beslut än själva frysningsbeslutet. En tillämpning av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken kan också vara en tänkbar väg för att tillgodose de skyddsintressen som ligger bakom bestämmelserna i 27 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken. Det skall dock samtidigt påpekas att en tillämpning av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken inte får leda till att de andra medlemsstaterna anser att Sverige inte lever upp till tanken bakom rambeslutet, dvs. att medlemsstaterna ömsesidigt skall erkänna och verkställa varandras beslut om frysning och att verkställighetsförfarandet skall uppfylla de krav på snabbhet och effektivitet som en utfärdande stat bör kunna förvänta sig.

Skäl för att skjuta upp verkställigheten

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* anför att skälen för att skjuta upp verkställigheten borde analyseras mer utförligt. Även andra åtgärder än att ett verkställighetsbeslut skulle skada en pågående brottsutredning bör kunna komma ifråga, t.ex. ett kvarstadsbeslut i ett tvistemål eller exekutiva åtgärder såsom utmätning.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet ger en verkställande stat möjlighet att skjuta upp verkställigheten av ett beslut om frysning vid vissa situationer. En sådan möjlighet är om verkställigheten kan skada en pågående brottsutredning. En annan möjlighet är om egendomen redan är föremål för beslag i en annan

svensk förundersökning. Om egendomen är omhändertagen i ett annat förfarande, t.ex. vid exekutiva åtgärder, följer det av rambeslutet att verkställigheten – avseende ett beslut om frysning som syftar till att säkerställa ett framtida förverkande – endast kan skjutas upp om ett uppskjutande skulle ha ägt rum i ett motsvarande nationellt ärende. Om verkställigheten skall skjutas upp till följd av någon omständighet som rambeslutet ger rätt till, skall ett visst samråd äga rum med den utfärdande staten.

Regeringens utgångspunkt är att de möjligheter som rambeslutet ger i dessa avseenden skall vara tillgängliga för de myndigheter som har till uppgift att verkställa ett utländskt beslut om frysning. Åtgärder beträffande samma egendom i ett annat förfarande bör kunna utgöra hinder mot verkställighet av beslutet om frysning i samma utsträckning som de utgör hinder mot verkställighet av ett svenskt beslut om kvarstad eller beslag i brottmål.

Upphävande av verkställigheten

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har framfört några synpunkter med anledning av utkastet till proposition i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Verkställbarheten av ett beslut om frysning kvarstår till dess den verkställande staten har överlämnat egendomen till den utfärdande staten eller verkställt ett fattat beslut om förverkande av den utfärdande staten. Den verkställande staten kan, i enlighet med sin lagstiftning, dock begränsa den tid som ett verkställt beslut om frysning skall bestå. Tanken med en sådan bestämmelse är att det skall finnas en möjlighet att i tiden begränsa det ingrepp som ett beslut om frysning innebär, eftersom en ansökan om att överlämna bevismaterialet eller att verkställa ett beslut om förverkande inte behöver översändas samtidigt som frysningsbeslutet översänds för verkställighet. Motsvarande bestämmelser finns när en domstol under en svensk förundersökning belägger egendom med kvarstad (se 26 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken) eller förordnar eller fastställer ett verkställt beslag (27 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken). Även när en svensk domstol beslutar om kvarstad efter en ansökan från en annan stat kan domstolen bestämma hur länge åtgärden får bestå (4 kap. 24 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Regeringen är av den uppfattningen att det på motsvarande sätt skall finnas en möjlighet för den myndighet som tar ställning till om ett beslut om frysning skall verkställas att begränsa den tid som beslutet skall gälla. En sådan möjlighet bör framgå av den nya regleringen.

Rättsmedel

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* betonar att reglerna om överklagande av frysningsbeslut torde kräva ingående överväganden i det kommande lagstiftningsärendet. *Sveriges advokatsamfund* är kritiskt till att det lämnas öppet hur rätten till överklagande skall utformas.

Skälen för regeringens bedömning: I rambeslutet anges att medlemsstaterna skall ha regler som ger alla berörda parter tillgång till

rättsmedel mot såväl frysningsbeslutet som verkställigheten av ett sådant beslut. Redan i dag finns bestämmelser i rättegångsbalken om möjligheter för t.ex. den som drabbats av ett beslag att begära rättens prövning därav eller att överklaga ett av rätten fattat beslut om beslag. Samma sak gäller för domstolens beslut om kvarstad. När Sverige agerar som verkställande stat kommer de beslut som fattas av kronofogdemyndigheten i samband med det faktiska verkställandet att kunna överklagas enligt bestämmelserna i 18 kap. utsköningsbalken. En verkställighet av ett utländskt beslut om frysning kommer, i enlighet med den bedömning som gjorts ovan, att prövas av en svensk åklagare eller domstol och det beslut som fattas med anledning därav bör enligt regeringens mening kunna bli föremål för ett överklagande i enlighet med de syften som anges i artikel 11 i rambeslutet. Detta utesluter inte att närmare överväganden även bör göras i andra avseenden för att säkerställa att Sverige lever upp till det åtagande som följer av rambeslutet. Eftersom rambeslutet lämnar till medlemsstaterna att avgöra hur formerna för tillgången till rättsmedel skall utformas finns det enligt regeringens uppfattning ingen anledning – såsom Advokatsamfundet har antytt – att före det kommande lagstiftningsarbetet ange mer exakt hur dessa bestämmelser skall utformas.

Regressrätt för utgiven ersättning

Remissinstanserna: *Justitiekanslern* påpekar att den rättsliga innebörden av rambeslutets artikel 12 om ersättning bör övervägas närmare och särskilt hur de svenska skadeståndsreglerna skall tillämpas när det har gjorts ett fel i den utfärdande staten. Även formerna för förfarandet när staterna kräver varandra på ersättning behöver enligt *Justitiekanslern* övervägas i det kommande lagstiftningsarbetet.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel 12 i rambeslutet innebär att den verkställande staten av den utfärdande staten kan kräva ersättning för de belopp som betalats ut till en skadelidande till följd av verkställigheten av ett beslut om frysning, såvida inte skadan uteslutande beror på fel av den verkställande statens myndigheter i samband med verkställigheten. I bestämmelsen erinras om att denna regel inte skall påverka tillämpningen av nationell lagstiftning om enskildas anspråk på skadeersättning.

Bestämmelsen innehåller en regel om en medlemsstats rätt att utöva regress mot en annan medlemsstat. Liknande regler om regressrätt finns i andra internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till (se bl.a. artikel 43 i 1990 års Schengenkonvention). Rambeslutet reglerar däremot inte den rätt som en enskild skadelidande kan ha att kräva ersättning för en skada som har uppstått till följd av ett beslut om frysning eller till följd av verkställigheten av ett beslut om frysning. Den frågan styrs, som hittills, av nationella bestämmelser, vilket också framgår av bestämmelsen. Regler i svensk rätt om det allmänna skadeståndsansvar, som är det som i praktiken torde aktualiseras, finns främst i den generellt tillämpliga 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207).

Rambeslutet i denna del torde inte påkalla någon lagstiftningsåtgärd. Som *Justitiekanslern* har anmärkt får man emellertid i det fortsatta arbetet överväga formerna för förfarandet vid utövandet av regressrätten

för utgiven ersättning mellan medlemsstaterna. Oberoende av hur detta förfarande närmare skall utformas torde det inte – lika lite som motsvarande förfarande i Schengensamarbetet – kräva några lagstiftningsåtgärder (jfr sid. 83 i prop. 1997/98:42 och prop. 1999/2000:64), eftersom det är en fråga om staternas inbördes skyldigheter.

Närmare om det tänkta förfarandet när Sverige är utfärdande eller verkställande stat

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har framfört några synpunkter med anledning av utkastet till proposition i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: När Sverige som *utfärdande stat* behöver få ett beslut om kvarstad eller beslag omedelbart verkställt (dvs. fryst) i en annan medlemsstat skall utgångspunkten enligt regeringen vara att dessa beslut fattas av åklagare eller domstol i enlighet med det förfarande som gäller enligt rättegångsbalken (när det gäller beslag förutsätter beskrivningen att de ändringar som övervägs i avsnitt 7.2 nedan genomförs). Rambeslutet utgår också från att det är rättsliga myndigheter som beslutar om frysning. Enligt svenskt synsätt är åklagare och domstolar att anse som rättsliga myndigheter (jfr lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, t.ex. 3 kap. 2 §). Åklagaren eller domstolen – med bistånd av åklagaren – skall därefter utfärda frysningsbeslutet genom att fylla i intyget med viss föreskriven information och i samband därmed också överväga t.ex. om det är fråga om ett s.k. listbrott som inte kräver dubbel straffbarhet i den verkställande staten. Den myndighet som utfärdat beslutet skall slutligen underteckna intyget och intyga uppgifternas riktighet. Därefter skickas såväl beslutet om kvarstad eller beslag som det översatta intyget till den utpekade rättsliga myndigheten i den verkställande staten som verkställer det svenska beslutet om kvarstad eller beslag. Under ärendets gång i den verkställande staten kan det därefter inträffa att den verkställande myndigheten och de svenska myndigheterna behöver underrätta, informera och samråda med varandra, allt efter hur ärendet hanteras där och vilka behov som uppstår.

När frysningsbeslutet har verkställts i den andra – verkställande – staten skall en ansökan om verkställighet av ett förverkandebeslut i den verkställande staten, eller om överlämnande av bevismaterialet till Sverige, skickas över till den verkställande staten. Rambeslutet hindrar emellertid inte att t.ex. åklagaren begär att bevismaterialet överlämnas samtidigt som ett beslut om beslag översänds för verkställighet till den verkställande staten. Förfarandet beträffande dessa efterföljande ansökningar kommer helt att följa den ordning som gäller i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och i den internationella och den nordiska verkställighetslagen.

När Sverige skall *verkställa* ett utländskt beslut om frysning bör den reglering som i dag finns i lagen om internationell rättsligt hjälp i brottmål kunna tjäna som vägledning för den nya reglering som behövs. Mottagande myndighet skall enligt rambeslutet vara en rättslig myndighet och för svenskt vidkommande bör det därför bli åklagare eller domstolar som blir aktuella (jfr 1 kap. 4 § lagen om internationell rättslig

hjälp i brottmål). Åklagaren eller domstolen skall pröva om beslutet om frysning kan verkställas i Sverige och i samband därmed kontrollera om någon av vägransgrunderna skall tillämpas eller om kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt i den mån ett sådant krav får ställas upp. Vidare skall prövas om verkställigheten skall skjutas upp av de skäl som anges i rambeslutet samt tas ställning till om ytterligare tvångsåtgärder, t.ex. husrannsakan, behövs för att kunna verkställa frysningsbeslutet. När denna prövning är avklarad skall beslutet om frysning verkställas, vilket skall ske enligt de regler som gäller för motsvarande svenska beslut om kvarstad eller beslag. I samband med att åklagaren eller domstolen prövar om att frysningsbeslutet skall verkställas kan de också ta ställning till om verkställigheten skall gälla för en viss begränsad tid. De svenska myndigheterna kommer slutligen att behöva kunna ta kontakt med den utfärdande statens myndigheter för t.ex. samråd och information i olika frågor under ärendets hantering.

När den utfärdande staten gett in en ansökan till Sverige om att egendomen skall överlämnas såsom bevismaterial till den utfärdande staten eller att ett slutligt beslut om förverkande skall verkställas i Sverige skall dessa ansökningar prövas enligt de regler som finns i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och i den internationella och den nordiska verkställighetslagen.

Tillämpningsområdet för den nya regleringen och annan lagstiftning

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har framfört några synpunkter med anledning av utkastet till proposition i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: När det gäller tillämpningsområdet för den nya reglering som behövs, bör detta enligt regeringens mening – med beaktande av vad som anges i avsnitt 7.2 nedan – begränsas till beslut om frysning som utfärdas och verkställs inom EU med stöd av rambeslutet. Mycket av den lagstiftning som reglerar internationellt rättsligt samarbete i dag är av generell karaktär. Rambeslutet bygger på ett stort förtroende för andra medlemsstaters rättssystem. En ordning med frysning av det slag som förutsätts i rambeslutet torde dessutom i praktiken kräva att det finns en överenskommelse om ett sådant samarbete. Av dessa skäl finns ingen anledning att låta den reglering som behövs för att genomföra rambeslutet få ett bredare tillämpningsområde än som har angetts.

Verkställigheten av ett beslut om frysning syftar till att säkerställa en efterföljande åtgärd, nämligen antingen ett överlämnande av bevismaterial till den utfärdande staten eller verkställighet av ett beslut om förverkande i den verkställande staten. Det kommer därför att behövas bestämmelser som kopplar ihop den nya lagstiftningen som följer av rambeslutet med gällande bestämmelser i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och den internationella och den nordiska verkställighetslagen. Även andra följdändringar i annan lagstiftning kan komma att behövas.

Regeringens bedömning: Ny lagstiftning bör övervägas för att svenska åklagares och domstolars beslut om beslag skall kunna verkställas i en annan medlemsstat inom unionen.

Bedömningen i utkastet till proposition överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* anser att även svenska åklagare och domstolar måste ges möjlighet att använda sig av och komma i åtnjutande av de fördelar som rambeslutet ger. *Stockholms tingsrätt*, *Riksåklagaren*, *Ekobrottsmyndigheten* och *Tullverket* delar denna uppfattning. Riksåklagaren pekar även på att det internationella samarbetet försvåras av att svensk lagstiftning skiljer på kvarstad och beslag, men Riksåklagaren inser att det i detta sammanhang inte är möjligt att överväga en internationellt mer lättillgänglig reglering.

Skälen för regeringens bedömning: Utgångspunkten för den nya regleringen är, såsom framgått ovan av avsnitt 7.1, att se till att Sverige lever upp till sitt åtagande enligt rambeslutet. Det bör emellertid övervägas om andra ändringar i lagstiftningen skall genomföras som syftar till att utnyttja de fördelar som rambeslutet ger upphov till, men som inte är ett krav för att genomföra de åtaganden som följer av rambeslutet.

Enligt 27 kap. rättegångsbalken måste ett föremål vara tillgängligt för åtgärd för att kunna tas i beslag, dvs. beslutet om beslag skall omedelbart kunna gå i verkställighet (se avsnitt 5.1.2). Rambeslutet utgår emellertid ifrån det omvända förhållandet. Den egendom eller det bevismaterial som den utfärdande staten beslagtar kommer fysiskt sett att befinna sig på den verkställande statens territorium. En svensk åklagare eller domstol kan därför inte med nuvarande reglering i rättegångsbalken besluta om beslag som skall verkställas i en annan medlemsstat, eftersom egendomen eller bevismaterialet inte är tillgängligt för beslag vid tidpunkten för beslutet.

Antas rambeslutet bör det givetvis få som konsekvens att, som flera remissinstanser påpekat, även svenska åklagare och domstolar ges möjlighet att använda sig av och alltså komma i åtnjutande av de möjligheter och fördelar som rambeslutet ger. Även om rambeslutet inte innebär ett åtagande att ändra den svenska ordningen, bör ett beslut om beslag enligt regeringens bedömning kunna avse sådana föremål som finns utomlands trots att de inte är direkt tillgängliga för ett beslag. Hur man lagtekniskt bör åstadkomma förutsättningar för detta behöver övervägas närmare. En möjlighet är att ändra det nuvarande svenska systemet om beslag så att det även i nationella förhållanden kommer att gå att ta föremål i beslag trots att de inte är direkt tillgängliga. Även lösningar som begränsar sig till enbart internationella förhållanden är dock tänkbara. Dessa frågor får övervägas närmare i det kommande lagstiftningsarbetet.

Regeringens bedömning: Genomförandet av rambeslutet medför inte några ökade kostnader för rättsväsendet eller för andra myndigheter.

Bedömningen i utkastet till proposition överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* framhåller att det inte är möjligt att på det underlag som lämnats i utkastet till proposition bedöma vilka kostnader för rättsväsendet som ett genomförande av rambeslutet för med sig. Tingsrätten anser inte att det framstår som självklart att rambeslutet inte medför några ökade kostnader för domstolarna mot bakgrund av att rambeslutet torde medföra ett utökat internationellt samarbete och att frysningssärendena, bl.a. med hänsyn till skyndsamhetskravet, torde vara resurskrävande. Tingsrätten efterlyser därför ett bättre underlag om de ekonomiska konsekvenserna. *Rikspolisstyrelsen* påpekar att de rent praktiska verkställighetsåtgärderna kommer att falla på polismyndigheterna. Åtgärderna tillsammans med det skyndsamhetskrav som ställs upp i rambeslutet kommer därmed att utgöra ytterligare en arbetsbelastning på dessa myndigheter.

Skälen för regeringens bedömning: Syftet med rambeslutet är att effektivisera och förbättra det rättsliga samarbetet inom EU. Arbetet för de myndigheter som är involverade skall förenklas i jämförelse med vad som gäller i dag. I stället för att en svensk åklagare ansöker om t.ex. kvarstad i en annan medlemsstat kan denne enligt rambeslutet i stället direkt sända över ett beslut om kvarstad eller beslag till den verkställande statens myndighet, som är behörig att verkställa beslutet såsom ett frysningsbeslut enligt rambeslutet. Den myndigheten är också skyldig att enligt rambeslutet verkställa beslutet skyndsamt. Rambeslutet kommer således att ge ökade möjligheter att t.ex. snabbt spärra tillgångar på ett bankkonto, vilket effektiviserar den svenska brottsutredningen och i slutändan leder till att ett förverkandebeslut kan verkställas på ett bra och snabbt sätt.

När en svensk myndighet agerar som verkställande myndighet kommer förfarandet också att effektiviseras, bl.a. genom att de kontrollåtgärder som skall vidtas blir färre i jämförelse med dem som gäller i dag. Genom det nya förfarandet kan möjligen något fler ärenden komma att aktualiseras än i dag. Detta bör dock kompenseras av att förfarandet blir mer effektivt.

En verkställighet av ett frysningsbeslut förutsätter att en begäran därefter görs om att egendomen skall överlämnas till den utfärdande staten eller att ett beslut om förverkande skall verkställas i den verkställande staten. Förfarandet kan alltså ske i två led, men en begäran kan också göras i samband med att frysningsbeslutet översänds för verkställighet. När det gäller överlämnande av egendomen till den utfärdande staten torde detta också i praktiken bli det normala. Förfarandet sker oftast i dag i två led när det är fråga om spärrande av tillgångar i syfte att senare kunna verkställa ett beslut om förverkande och det kommer troligen också att bli fallet framöver. Någon ökad arbetsbelastning för de myndigheter som prövar om åtgärden skall vidtas

och för de myndigheter som därefter verkställer ett fattat beslut med anledning av rambeslutet kan inte förutses, annat än marginellt, i jämförelse med hur förfarandena – i ett eller två led – sker i dag.

Rambeslutet skall egentligen inte skapa några nya samarbetsformer mellan medlemsstaterna, utan rambeslutet är tänkt att komplettera och i viss mån ersätta det traditionella sättet att samarbeta på. I stället för att en stat ansöker om att viss egendom t.ex. skall tas i beslag, beslutar den staten om beslaget och översänder sedan beslutet till den stat som skall verkställa beslaget.

Av dessa anledningar kan regeringen inte se att ett genomförande av rambeslutet skulle medföra några ökade kostnader för rättsväsendet eller för andra myndigheter.

Utkast till rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial

Prop. 2002/03:67
Bilaga 1

RÅDETS RAMBESLUT .../.../RIF av den

om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om
frysning av egendom eller bevismaterial

EUROPEISKA UNIONEN HAR FATTAT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31 a och artikel 34.2 b i detta,

med beaktande av Republiken Frankrikes, Konungariket Sveriges och Konungariket Belgiens initiativ,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande, och

av följande skäl:

- (1) Vid sitt möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 godkände Europeiska rådet principen om ömsesidigt erkännande, som bör utgöra hörnstenen i det rättsliga samarbetet på såväl det civilrättsliga som det straffrättsliga området inom unionen.
- (2) Principen om ömsesidigt erkännande bör tillämpas även på beslut som föregår domstolsprövning, särskilt sådana beslut som skulle göra det möjligt för behöriga myndigheter att handla snabbt för att kunna säkra bevismaterial och beslagta egendom som lätt kan flyttas.
- (3) Rådet antog den 29 november 2000 i enlighet med slutsatserna från Tammerfors ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål, där antagandet av ett instrument för tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande när det gäller frysning av bevismaterial och egendom gavs högsta prioritet (åtgärdena 6 och 7).
- (4) Samarbete mellan medlemsstaterna på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och omedelbar verkställighet av rättsliga avgöranden förutsätter förtroende för att de beslut som skall erkännas och verkställas alltid kommer att fattas i enlighet med principerna om laglighet, subsidiaritet och proportionalitet.
- (5) Rättigheter som beviljas parterna eller berörda tredje parter i god tro bör bibehållas.

- (6) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheterna och iakttar de principer som fastställs i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen och som avspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI i denna. Inget i detta rambeslut får tolkas som ett förbud mot vägran att frysa egendom om vilken ett beslut om frysning har utfärdats, om det finns objektiva skäl att tro att beslutet om frysning utfärdats för att åtala eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl. Detta rambeslut får inte hindra en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, pressfrihet och frihet att yttra sig i andra medier.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

RÄCKVIDD

Artikel 1

Syfte

Syftet med rambeslutet är att fastställa regler för när en medlemsstat skall erkänna och verkställa på sitt territorium ett beslut om frysning som utfärdats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat. Detta rambeslut får inte kunna ändra skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och grundläggande rättsprinciperna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 2

Definitioner

I detta rambeslut avses med

- a) *utfärdande stat*: den medlemsstat där en rättslig myndighet enligt definition i den utfärdande statens lagstiftning har fattat, giltigförklarat eller på något sätt bekräftat ett beslut om frysning i samband med ett straffrättsligt förfarande,
- b) *verkställande stat*: den medlemsstat på vars territorium egendomen eller bevismaterialet befinner sig,
- c) *beslut om frysning*: varje åtgärd som vidtas av en behörig rättslig myndighet i den utfärdande staten i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av sådan egendom som kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial,

- d) *egendom*: varje typ av egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast, samt rättsliga handlingar eller dokument om anspråk på eller rätt till sådan egendom, som den behöriga myndigheten i den utfärdande staten anser
- utgöra vinning av ett brott som avses i artikel 3 eller helt eller delvis motsvara värdet av denna vinning, eller
  - utgöra hjälpmedel eller föremål för ett sådant brott,
- e) *bevismaterial*: föremål, dokument eller data som kan läggas fram som bevismaterial i brottmål som gäller ett sådant brott som avses i artikel 3.

Artikel 3 **Brott**

1. Detta rambeslut skall tillämpas på sådana beslut om frysning som utfärdas i syfte att
  - i) säkra bevismaterial, eller
  - ii) senare förverka egendom.
2. Vid följande brott, så som de definieras i den utfärdande statens lagstiftning, skall det, om de enligt den utfärdande statens lagstiftning är belagda med frihetsstraff på minst tre år, inte krävas kontroll av om det föreligger dubbel straffbarhet:
  - Deltagande i en kriminell organisation.
  - Terrorism.
  - Människohandel.
  - Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
  - Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
  - Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
  - Korruption.
  - Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
  - Tvätt av vinning av brott.
  - Förfalskning av euron.
  - IT-brottslighet.
  - Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
  - Hjälptill olaglig inresa och olaglig vistelse.
  - Mord, grov misshandel.
  - Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
  - Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
  - Rasism och främlingsfientlighet.
  - Organiserad stöld och väpnat rån.

- Olaglig handel med kulturföremål, inklusive antikviteter och konstverk.
- Bedrägeri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxsubstanser.
- Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

3. Rådet kan, efter att ha hört Europaparlamentet i enlighet med artikel 39.1 i FEU, när som helst enhälligt besluta att lägga till andra typer av brott i förteckningen i punkt 2. Mot bakgrund av kommissionens rapport enligt artikel 14 skall rådet bedöma om förteckningen bör utvidgas eller ändras.

4. När det gäller fall som inte omfattas av punkt 2 får den verkställande medlemsstaten som villkor för erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning i de syften som anges i 1 i ställa att de gärningar för vilka beslutet har utfärdats skall utgöra ett brott enligt den statens lagstiftning, oberoende av brottsrekvisit eller brottets rubricering enligt den utfärdande statens lagstiftning.

När det gäller fall som inte omfattas av punkt 2 får den verkställande medlemsstaten som villkor för erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning i de syften som anges i 1 ii ställa att de gärningar för vilka beslutet har utfärdats skall utgöra ett brott som enligt den statens lagstiftning möjliggör sådan frysning, oberoende av brottsrekvisit eller brottets rubricering enligt den utfärdande statens lagstiftning.

AVDELNING II

FÖRFARANDE FÖR VERKSTÄLLIGHET AV BESLUT OM FRYSNING

Artikel 4

Översändande av beslut om frysning

1. Ett beslut om frysning enligt detta rambeslut skall, tillsammans med det intyg som avses i artikel 9, översändas av den rättsliga myndighet

som fattat beslutet direkt till den rättsliga myndighet som är behörig att verkställa det, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning, så att den verkställande staten kan fastställa äktheten.

Prop. 2002/03:67
Bilaga 1

2. Förenade kungariket och Irland får var för sig före den tidpunkt som avses i artikel 14.1 i en förklaring meddela att beslutet om frysning samt intyget skall sändas via en central myndighet eller myndigheter som landet skall ange i förklaringen. Varje sådan förklaring får när som helst ändras genom en ytterligare förklaring eller återtas. Varje förklaring eller återtagande skall deponeras vid rådets generalsekretariat och anmälas till kommissionen. Dessa medlemsstater får när som helst genom en ytterligare förklaring begränsa en sådan förklarings räckvidd i syfte att ge punkt 1 större verkan. De skall göra så när bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet sätts i kraft för dem.
3. Om den rättsliga myndighet som är behörig för verkställighet inte är känd, skall den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten utnyttja alla möjligheter, inklusive det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter, för att få information från den verkställande staten.
4. Om den rättsliga myndighet som tar emot ett beslut om frysning i den verkställande staten inte är behörig att erkänna beslutet och att vidta de åtgärder som krävs för dess verkställighet, skall den ex officio översända beslutet om frysning till den behöriga rättsliga myndigheten för verkställighet och underrätta den rättsliga myndighet som utfärdat det i den utfärdande staten.

Artikel 5

Erkännande och omedelbar verkställighet

1. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten skall erkänna sådana beslut om frysning som översänds enligt artikel 4 utan att ytterligare formaliteter krävs och omgående vidta de åtgärder som behövs för omedelbar verkställighet på samma sätt som för ett beslut om frysning som fattas av en myndighet i den verkställande staten, såvida inte denna myndighet beslutar att återopa något av skälen för icke-erkännande eller icke-verkställighet enligt artikel 7 eller något av skälen för att skjuta upp verkställigheten enligt artikel 8.

När det måste säkerställas att bevismaterialet är giltigt, skall den rättsliga myndigheten i den verkställande staten också följa de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den behöriga rättsliga myndigheten i den utfärdande staten vid verkställigheten av beslutet om frysning, såvida dessa formaliteter och förfaranden inte strider mot grundläggande rättsprinciper i den verkställande staten.

En rapport om verkställighet av beslutet om frysning skall utan dröjsmål avges till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

Prop. 2002/03:67
Bilaga 1

2. Alla ytterligare beslut om tvångsåtgärder som blir nödvändiga genom beslutet om frysning skall fattas i enlighet med de förfaranderegler som gäller i den verkställande staten.
3. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten skall fatta beslut och meddela att beslut om frysning har fattats så snart som möjligt och, där så är praktiskt möjligt, inom 24 timmar från mottagandet av beslutet om frysning.

Artikel 6

Frysningens varaktighet

1. Egendomen skall förbli fryst i den verkställande staten tills denna har svarat slutgiltigt på den ansökan som avses i artikel 10.1 a eller 10.1 b.
2. Den verkställande staten får dock, efter samråd med den utfärdande staten, i enlighet med nationell lagstiftning och praxis fastställa lämpliga villkor mot bakgrund av omständigheterna i ärendet för att begränsa den tid under vilken egendomen skall vara fryst. Om den i enlighet med dessa villkor avser att häva åtgärden, skall den underrätta den utfärdande staten om detta och ge den möjlighet att lämna synpunkter.
3. De rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten skall utan dröjsmål underrätta motsvarande myndigheter i den verkställande staten om beslutet om frysning har hävts. Under dessa omständigheter skall den verkställande staten ansvara för att beslutet hävs så snart som möjligt.

Artikel 7

Skäl för icke-erkännande eller icke-verkställighet

1. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten får motsätta sig att beslutet om frysning erkänns eller verkställs endast om
  - a) intyget enligt artikel 9 saknas eller är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar beslutet om frysning,
  - b) det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa beslutet om frysning,
  - c) det omedelbart framgår av upplysningarna i intyget att rättslig hjälp enligt artikel 10 för det brott för vilket beslutet om frysning har utfärdats skulle inkräkta på principen *ne bis in idem*,

- d) i något av de fall som anges i artikel 3.4, den gärning som ligger till grund för beslutet om frysning inte innebär något brott mot lagen i den verkställande staten; när det gäller skatter och andra avgifter, tullar och valuta får dock verkställighet av beslutet om frysning inte vägras av det skälet att den verkställande medlemsstatens lagstiftning inte föreskriver samma typ av skatter eller avgifter eller inte innehåller samma slags bestämmelser om skatter och andra avgifter, tullar och valuta som den utfärdande statens lagstiftning.
2. När det gäller punkt 1 a, får den behöriga rättsliga myndigheten
- föreskriva en tidsfrist för att lämna in eller komplettera eller korrigera intyget,
  - godta ett likvärdigt dokument, eller
  - om myndigheten anser sig ha fått tillräckliga upplysningar, befria den utfärdande myndigheten från kravet.
3. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet måste fattas och anmälas till de behöriga rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten utan dröjsmål och på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.
4. Om det i praktiken är omöjligt att verkställa beslutet om frysning på grund av att egendomen eller bevismaterialet har försvunnit, förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i intyget eller om platsen där egendomen eller bevismaterialet finns inte har angetts tillräckligt exakt, trots att den utfärdande staten konsulterats, skall de behöriga rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten likaså underrättas utan dröjsmål.

Artikel 8

Skäl för att skjuta upp verkställigheten

1. Den behöriga rättsliga myndigheten får skjuta upp verkställigheten av ett beslut om frysning som översänts enligt artikel 4
- a) om verkställigheten kan inverka menligt på en pågående brottsutredning, så länge den anser det rimligt,
  - b) om egendomen eller bevismaterialet redan omfattas av ett beslut om frysning vid straffrättsliga förfaranden, tills det beslutet om frysning har hävts,
  - c) om vid ett beslut om frysning vid straffrättsliga förfaranden av egendom som senare skall förverkas, egendomen redan omfattas av ett beslut om frysning som utfärdats i samband med andra förfaranden i den verkställande staten och tills det beslutet har hävts. Bestämmelsen skall dock endast gälla om ett sådant beslut

har prioritet över senare nationella beslut om frysning vid straffrättsliga förfaranden enligt den nationella lagstiftningen.

Prop. 2002/03:67
Bilaga 1

2. En anmälan om att verkställigheten av beslutet om frysning har skjutits upp, med uppgift om skälet till att det skjutits upp och, om möjligt, hur länge det förväntas bli uppskjutet, skall utan dröjsmål göras till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.
3. Så snart skälet för uppskjutandet inte längre föreligger, skall den behöriga rättsliga myndigheten utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för verkställighet av beslutet om frysning och underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.
4. Den rättsliga myndigheten i den verkställande staten skall underrätta den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten om varje annan tvångsåtgärd som egendomen i fråga kan beröras av.

Artikel 9

Intyg

1. Intyget, för vilket ett standardformulär återges i bilagan, skall undertecknas av den behöriga rättsliga myndigheten i den utfärdande stat som har beslutat om åtgärden, och denna myndighet skall intyga att uppgifterna i intyget är riktiga.
2. Intyget skall översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten.
3. Varje medlemsstat får vid antagandet av detta rambeslut eller därefter, genom en förklaring som deponeras vid rådets generalsekretariat, förklara sig godta en översättning till något eller flera av Europeiska gemenskapernas andra officiella språk.

Artikel 10

Efterföljande hantering av den frysta egendomen

1. Det översändande som avses i artikel 4
  - a) skall åtföljas av en ansökan om överlämnande av bevismaterialet till den utfärdande staten,eller
  - b) skall åtföljas av en ansökan om förverkande som antingen kräver verkställighet av ett beslut om förverkande som har fattats i den utfärdande staten, eller förverkande i den verkställande staten och efterföljande verkställighet av ett sådana beslut,

eller

- c) skall i intyget innehålla en instruktion om att egendomen skall hållas kvar i den verkställande staten i avvaktan på en ansökan enligt a eller b. Den utfärdande staten skall i intyget ange (den beräknade) tidpunkten för inlämnandet av denna ansökan. Artikel 6.2 skall gälla.
2. Ansökningar enligt punkt 1 a och b skall lämnas in av den utfärdande staten och handläggas av den verkställande staten i enlighet med de regler som är tillämpliga på ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och de regler som är tillämpliga på internationellt samarbete som rör förverkande.
3. Med avvikelse från de regler om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som anges i punkt 2 får den verkställande staten dock inte avslå ansökningar som avses i punkt 1 a på grundval av den omständigheten att dubbel straffbarhet inte föreligger, om ansökan avser brott enligt artikel 3.2 och brotten medför frihetsstraff på minst tre år i den utfärdande staten.

Artikel 11 **Rättsmedel**

1. Medlemsstaterna skall införa nödvändiga bestämmelser för att säkerställa att alla parter, inbegripet tredje part i god tro, har tillgång till rättsmedel utan suspensiv effekt mot beslut om frysning som verkställts enligt artikel 5 för att bevara sina legitima rättigheter. Talan skall väckas vid domstol i den utfärdande staten eller i den verkställande staten i enlighet med den nationella lagstiftningen i respektive stat.
2. Sakskäl för att utfärda beslut om frysning kan bestridas endast om talan väcks inför domstol i den utfärdande staten.
3. Om talan väcks i den verkställande staten, skall de rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten informeras om detta och på vilka grunder talan väckts, så att de kan framföra de argument som de bedömer vara nödvändiga. De skall informeras om utgången av processen.
4. De behöriga myndigheterna i den utfärdande och den verkställande staten skall vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta för de personer som avses i punkt 1 att utöva sin rätt att väcka talan, särskilt genom att tillhandahålla berörda parter nödvändiga uppgifter.
5. Den utfärdande staten skall se till att tidsgränserna för utövandet av rätten att väcka talan enligt punkt 1 tillämpas på ett sätt som garanterar att de intresserade parterna har tillgång till ett effektivt rättsmedel.

1. Om den verkställande staten enligt sin lagstiftning är ansvarig för skada som orsakats någon av de parter som avses i artikel 11 på grund av verkställighet av ett beslut om frysning som översänts till denna enligt artikel 4, skall den utfärdande staten, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 11.2, ersätta den verkställande staten för skadestånd som i kraft av detta ansvar betalats ut till den berörda parten, utom om och i den mån skadan eller en del av skadan uteslutande beror på den verkställande statens agerande.
2. Punkt 1 skall inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadeersättning.

AVDELNING III

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 13
Territoriell tillämpning

Detta rambeslut skall tillämpas på Gibraltar.

Artikel 14
Genomförande

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut senast den [...].
2. Senast vid denna tidpunkt skall medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texterna till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning. På grundval av en rapport utarbetad med hjälp av denna information och en skriftlig rapport från kommissionen, skall rådet senast den [...] bedöma i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut.
3. Rådets generalsekretariat skall underrätta medlemsstaterna och kommissionen om alla förklaringar som görs i enlighet med artikel 9.3.

Artikel 15
Ikraftträdande

Prop. 2002/03:67
Bilaga 1

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Officiella tidningen.

Utfärdat i

På rådets vägnar
Ordförande

Bilaga till rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial

Intyg enligt artikel 9

a) Den rättsliga myndighet som har utfärdat beslutet om frysning:

Officiellt namn:

Företrädarens namn:

Befattning (titel/grad):

Ärendebeteckning:

Adress:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

Språk för kontakter med den utfärdande myndigheten:

Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas (inklusive uppgifter om språk för kontakter med denna person/dessa personer) om tilläggsuppgifter är nödvändiga för verkställighet av beslut om frysning eller för nödvändiga praktiska arrangemang för överlämnandet av bevismaterial (i förekommande fall):

aa) Behörig myndighet för verkställighet av ett beslut om frysning i den utfärdande staten (om denna myndighet är en annan än den myndighet som anges i a):

Officiellt namn:

Företrädarens namn:

Befattning (titel/grad):

Ärendebeteckning:

Adress:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

Språk för kontakter med behörig myndighet för verkställighet:

Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas (inklusive uppgifter om språk för kontakter med denna person/dessa personer) om tilläggsuppgifter är nödvändiga för verkställighet av beslut om frysning eller för nödvändiga praktiska arrangemang för överlämnandet av bevismaterial (i förekommande fall):

ab) Om a och aa har fyllts i, måste det i ab anges vilken av eller att båda dessa två myndigheter skall kontaktas:

Myndighet enligt a:

Myndighet enligt aa:

b) Central myndighet för överföringen och det administrativa mottagandet av beslut om frysning, i förekommande fall (tillämpligt endast för Irland och Förenade kungariket):

Namn på den centrala myndigheten:

Kontaktperson, i förekommande fall (titel/grad och namn):

Adress:

Ärendebeteckning:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

c) Beslutet om frysning:

1. Datum och i förekommande fall ärendenummer.
2. Beslutets syfte.
  - 2.1 Efterföljande förverkande.
  - 2.2 Säkrande av bevis.
3. Beskrivning av formaliteter och förfaranden som skall iakttas vid verkställighet av ett beslut om frysning som avser bevismaterial (i förekommande fall).

d) Information om den egendom eller det bevismaterial i den verkställande staten som omfattas av beslutet om frysning:

Beskrivning av egendomen eller bevismaterialet och belägenhet:

1a. Detaljerad beskrivning av egendomen och, i förekommande fall, det högsta belopp för vilket indrivning söks (om ett sådant högsta belopp anges i beslutet om värdet av vinning).

1b. Detaljerad beskrivning av bevismaterialet.

2. Egendomens eller bevismaterialets exakta belägenhet (om den inte är känd, senast känd belägenhet).

3. Part som har egendomen eller bevismaterialet i besittning eller känd verklig ägare till egendomen eller bevismaterialet, om denna är en annan än den person som misstänks för brottet eller dömts (i förekommande fall enligt nationell lagstiftning i den utfärdande staten).

e) Information om identiteten på

1) de(n) fysiska person(er) eller

2) de(n) juridiska person(er)

som misstänks för brottet eller dömts (i förekommande fall enligt nationell lagstiftning i den utfärdande staten) och/eller de(n) person(er) som beslutet om frysning hänför sig till (om den är tillgänglig)

1. Fysiska personer

Efternamn:

Förnamn:

Flicknamn, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Födelsedatum:

Födelseort:

Bostadsort och/eller känd adress, om uppgift saknas senast kända adress:

Det eller de språk som den eftersökte förstår (om detta är känt):

2. Juridiska personer

Namn:

Typ av juridisk person:

Organisationsnummer:

Officiellt säte:

f) Åtgärd som skall vidtas av den verkställande staten efter verkställighet av beslutet om frysning:

Förverkande

1.1 Egendomen skall kvarhållas i den verkställande staten för efterföljande förverkande.

1.1.1 Se bifogad ansökan om verkställighet av ett beslut om förverkande som utfärdats i den utfärdande staten den (datum).

1.1.2 Se bifogad ansökan om verkställighet av ett beslut om förverkande i den verkställande staten och efterföljande verkställighet av detta beslut.

1.1.3 Beräknad tidpunkt för inlämning av sådan ansökan som avses i 1.1.1 eller 1.1.2.

eller

Säkranande av bevis

2.1 Egendomen skall överföras till den utfärdande staten i bevissyfte.

2.1.1 Ansökan om överföring bifogas.

eller

2.2 Egendomen skall kvarhållas i den verkställande staten för senare användning i bevissyfte i den utfärdande staten.

2.2.2 Beräknad tidpunkt för inlämning av sådan ansökan som avses i 2.1.1.

g) Brotts:

Beskrivning av de relevanta grunderna för beslutet om frysning och en sammanfattning av de fakta som är kända för den rättsliga myndighet som utfärdar beslutet och intyget:

Brottets eller brottens beskaffenhet och brottsrubricering samt den tillämpliga lagbestämmelse som beslutet om frysning grundar sig på:

1. Markera i förekommande fall om det eller de brott som anges ovan gäller ett eller flera av följande brott, om detta/dessa brott i den utfärdande medlemsstaten kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år:

- Deltagande i en kriminell organisation.
- Terrorism.
- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
- Penningtvätt.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- IT-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälptill olaglig inresa och olaglig vistelse.
- Mord, grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld och väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxsubstanser.
- Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brottsomfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

2. Fullständig beskrivning av det eller de brott som inte omfattas av punkt 1 ovan:

h) De rättsmedel mot beslutet om frysning som står till förfogande i den utfärdande staten för berörda parter, inklusive tredje man i god tro.

Beskrivning av de rättsmedel som står till förfogande samt åtgärder som är nödvändiga att vidta:

Domstol där talan kan väckas:

Uppgifter om vilka som kan väcka talan:

Tidsfrist för att väcka talan:

Den myndighet i den utfärdande staten som kan tillhandahålla ytterligare information om förfaranden för att överklaga beslut i den utfärdande staten och om huruvida rättshjälp och översättningshjälp finns tillgänglig:

Namn:

Kontaktperson (i förekommande fall):

Adress:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

i) Andra omständigheter i fallet (frivillig information):

j) Beslutet om frysning bifogas detta intyg.

Underskrift av den utfärdande rättsliga myndigheten och/eller dess företrädare för att styrka att innehållet i intyget är riktigt:

Namn:

Befattning:

(Titel/grad):

Datum:

Officiell stämpel (om tillgänglig)

Utkast till rådets uttalande i anslutning till rambeslutet

Prop. 2002/03:67
Bilaga 3

“Rådet noterar att det mot bakgrund av behovet att snarast anta rambeslutet inte har varit möjligt att helt och fullt överväga frågan om frysning i syfte att återställa egendomen till den rätta ägaren och att denna fråga därför inte har tagits med i räckvidden för detta rambeslut. Rådet är enigt om att granskningen av denna fråga skall fortsätta för att ett tilläggsinstrument om frysning i syfte att återställa egendom snarast möjligt skall kunna antas.”

Remissyttrande har avgetts av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Riksskatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Sveriges advokatsamfund och Sveriges domareförbund.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Ulvskog, Lindh, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J.O., Sommestad, Karlsson H., Lund, Andnor, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2002/03:67 Sveriges antagande av rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial